

LUNDS UNIVERSITET

Att skriva om den Andra

- En studie av representation, identitet, tillhörighet och gemenskap i
texter om Yahya Hassan och Hassan Preisler

Mathilda Ernberg

Examensarbete för masterexamen, 30hp

Handledare Lena Karlsson

Centrum för Gensuvetenskap

Lunds Universitet

GNVM03 VT 2015

Innehåll

1. Indelning	6
1.1 Syfte	7
1.2 Urval	8
1.3 De skönlitterära verkens kontext.....	9
1.4 Positionering	10
2. Teoretiska utgångspunkter	10
2.1 Teoretiska metodval	11
2.3 Identitet	12
<i>Identitetspolitik</i>	12
<i>Att representera en identitet- att representera en tillhörighet.....</i>	15
<i>Identitet i text.....</i>	18
<i>Att skriva som den Andra</i>	19
2.4 Gemenskap och tillhörighet.....	20
<i>Känsla av tillhörighet</i>	20
<i>Kön och sexualitet som tillhörighet.....</i>	21
3. Metod	23
3.1 Textanalys som (teoretiskt) metodval.....	24
3.2 Begrepp som analytisk utgångspunkt	26
3.3 Viktiga begrepp	26
3.4 Text och genre som begrepp.....	27
3.5 Analytiska frågor	29
4. Tidigare Forskning	30
4.1 Att skapa den andra	30
4.2 ”Invandarrlitteratur”.....	32
5. Analys	34
5.1 Att möta en text	35
<i>Verkens paratexter.....</i>	35
5.2 Att motta och läsa verken	36
5.3 Författarens identitet	42
5.3 Författarskap som geni vs. arbete.....	47
5.5 Identitetpositionens möjlighet som utgångspunkt för förändring	50
5.5 Kön och sexualitet som nationell markör.....	52
5.6 Att identifiera eller att vara det annorlunda och kapital	56

5.7 Identitet som gemenskap- identitet som individ	63
6. Avslutande reflektioner.....	65
6.1 Kapital och annanhet	65
6.2 Identitet som utgångspunkt för förändring	67
6.3 Representation i litteratur.....	68
6.4 Litteraturens görande	69
Litteratur:	70
Nätreferenser:.....	73

”Changing how we see images is clearly one way to change the world”

- bell hooks

Abstract

The aim of this thesis is to study how identity and representation operates in understandings of the Other in the reception of texts marked as being about, and written by the Other. Further my aim is to study how otherness, kinship, belonging and identity operate in these processes. My main research question is; *How does Identity, kinship and belonging operate in the reception of texts, written from the position of the Other?*

The objects for research are Danish texts written about two Danish writers; Yahya Hassan and Hassan Preisler. These texts are published in Danish media in the forms of reviews and portraits of the authors. Both authors have been received as writing from the position of the Other and have debuted with the current books in the year of 2013.

Broadly, this study employs an understanding of discourse through concepts, such as paratexts and genre. As analytical framework, I have used theories with understandings of social relations as constructions through language such as postcolonial theories, cultural theories and critical race theory.

Some of my main conclusions are that there is a power over definition in how and what the Other are to represent in a contemporary Danish context, and how this is tightly connected with processes of exclusion and inclusion. My study also shows, how “otherness” operates in these processes as a form of capital, assigned the object of “otherness” as well as the position defining this object as being the Other. These conclusions are closely tied to how the Other is created, met and perceived by the position of power, and so have implications that transcends the objects of study and points towards more general power relations, and its consequences, in contemporary western society today.

Key words: Kinship; the Other; Belonging; Identity.

Nyckelord: Gemenskap; den Andra; Tillhörighet; Identitet

1. Indelning

”Er ’indvandrerförfattare’ ikke en begrænsende og ekskluderende, ja måske ligefrem en chauvinistisk, betegnelse? Jo, på sin vis måske, men dette bringer os til den næste foudsætning. Den er af mere indholdsmæssig karakter og går ud på, at hvis der overhovedet skal give mening at beskæftige mig med indvandrerkunst, så må det være fordi denne kunst gør noget andet og mere (eller mindre), end den kunst, der traditionelt dominerer kanonlisterne og boghandlerens hylder.” (Frank, Ümit Necef 2013:11)

Det sista årtiondet varit präglat av debatter i förhållande till kulturella och politiska uttryck och vad de representerar i förhållande till inkludering och föreställningar om positionen som den Andra. Som ett exempel fylldes sociala medier under en vecka av människor som ändrade deras identitet för att bli representanter för den franska satiriska tidskriften Charlie Hedbo under parollen ”Je suis Charlie” (jag är Charlie) efter att redaktionen utsatts för ett terrorattentat av islamska extremister. Situationen och debatter resulterade i förståelser av islam som ett hot mot den västerländska yttringsfriheten. Att inta rollen som representant för Charlie var det samma som att visa sitt stöd till yttrandefriheten och att stödja yttrandefriheten blev det samma som att *kunna* inta rollen som representant för Charlie.

Ett annat exempel tar utgångspunkt i en feministisk samhällsdebatt där en strategi blivit märkt identitetspolitisk, som en binär motsättning till en queerfeministisk strategi (Edenheim 2015, Martinsson, de los Reyes 2015). Trådarna i detta har handlat om kroppen som en strategi i en politisk kamp. Med förståelser, eller ett problematiserande av att använda *samma* förståelse som förtrycker för att motarbeta förtrycket. Den senare presentationen av problematik slår ofta ett slag för identitetspolitiken som exkluderande och essentialiserande. Förespråkarna bakom en så kallad identitetspolitik, där den förtrycktes position används som utgångspunkt eller *motivation* bakom rättvisearbete, hävdar istället att om inte ytan där förtrycket utspelas på kan erkännas och språkligt konceptualiseras så riskeras *platsen* som förtrycket intagit att bli osynlig.

Det inledande citatet är från en antologi om ”indvandrerer” i dansk film och litteratur. Texten föreslår att det saknas en invandrarrepresentation i det danska kulturlandskapet, något som antologin vill svara på grunden till. Vad är det *som* saknas av invandrarrepresentationen i detta sammanhang, och vem blir en möjlig

representation? Vad är det denna invandrarrepresentation förväntas erbjuda och vad gör det med berättelser om tillhörighet, gemenskap och identitet i den nationella kontexten?

Denna text och dessa debatter, problematiker eller möjliga ställningstaganden uppfattar jag som vittnande om en kamp över i vilka forum, vilken status och vad för erkännande representationer bör tilldelas i förhållande till identitet. Jag menar att debatterna också förhandlar med möjligheter för hur gemenskaper bildas mot bakgrund av berättelser, händelser eller strategier med utgångspunkt i identitet. Min studie tar avstamp i ett intresse inför vad skönlitterära texter genererar i för verkligheter i och med texternas reception, med utgångspunkt i att *hur* och av *vem* vi erbjuds läsa avspeglar vad vi vidare kan föreställa oss i förhållande till identitet, representation och verklighet.

Vad gör mottagandet av skönlitterära texter *med* den verklighet texterna befinner sig i? Vilka gemenskaper och tillhörigheter tillskrivs avsändare och mottagare av dessa texter i förhållande till föreställningar om identitet? Vem blir en möjlig eller omöjlig avsändare av en verklighetsberättelse? Vad innebär det i mottagandet av en text att bli en representant i *egenskap av* att tilldelas positionen som den Andra? Hur fungerar litteraturens möjlighet som utgångspunkt för motstånd i mottagandet av litteratur som antas för ”invandrerlitteratur”?

Dessa frågor har väckt mitt intresse för att utföra denna studie och fungerar som stöd för att besvara min övergripande frågeställning; *Hur görs identitet, gemenskap och tillhörighet i mottagandet av berättelser skrivna från positionen som den Andra?* För att analysera detta har jag undersökt hur tongivande nationell dagspress har skrivit om skönlitteratur, där författarna har blivit mottagna i en position som den Andra. Positionen som den andra ska förstås som ett *görande* av en position i förhållande till positionen som definierar och tilldelas en maktposition i och med utpekandet av den Andra (Hall 1997).

1.1 Syfte

Other worlds exists; `there are` such worlds, each of them fully furnished with things. But they do not exist in time and space: they are neither near nor far, exist neither now nor at

some other time. Their mode of existence is thus not that of ordinary being, which happens in space and time, but rather that of beings which are possible or conceivable: absolutely *every* way that a world could possibly be is a way that some world *is* (Lewis 1986:2).

Citatet ovan lovar om möjligheter för att skapa världar omöjliga att föreställa sig, så länge de *erbjuds* att föreställa sig. Syftet med denna studie är att undersöka vad texter skapar för verkligheter i förhållande till identitet, gemenskap och tillhörighet. Genom att studera texter som tilldelar författaren som representant för något främmande och stigmatiserat, vill jag synliggöra hur representation, gemenskap och tillhörighet är kopplat till makt och hierarkiska ordningar. Detta med ambitionen om att undersöka hur textuella berättelser är verklighetsskapande och i och med detta kan förstås som en möjlig utgångspunkt för förändring. Min övertygelse är att om vi kan förstå och begreppsliggöra maktrelationer som socialt skapade, så är det också möjligt att med sociala krafter göra motstånd.

1.2 Urval

Jag har undersökt dansk dagspress reception av skönlitteratur som handlar om identiteten som främmande i en dansk kontext. Det vill säga texter som behandlar skönlitterära texter med förutsättningen om att avsändaren till dessa texter har något att säga om en position *i egenskap av* den identitetsposition avsändaren representerar. Mitt intresse ligger i att se vad som händer när texter behandlar skönlitterära texter skrivna från positionen som den Andra i förhållande till representation och gemenskap med utgångspunkt i identitetspositioner. Texterna för analysen skriver om diktsamlingen *Yahya Hassan* och romanen *Brun Mands Byrde* och respektive författare; Yahya Hassan och Hassan Preisler. Båda böckerna är utkomna 2013 och även de texter om böckerna och författarna jag valt är publicerade detta år, med undantag i ett av reportagen om Yahya, som är publicerad i januari 2014.

Att välja dessa texter är inte oproblematiskt. Jag som undersökare är skapande av det material, i den kontext och därför också av den verklighet som *uppstår* när jag avgränsar, problematiserar och identifierar i förhållande till min forskning. Mitt intresse är inte ett speciellt litterärt fält eller med en ambition att ringa in en genre som varande mer eller mindre om identitet. Jag har istället valt att se på texter jag uppfattar kunde vara spännande i förhållande till det jag vill undersöka, och har tänkt

möta materialet så ”öppet” jag kan utifrån de metodiska och teoretiska utgångspunkter jag arbetar med. Mina slutsatser ska därför inte ses som en tendens jag identifierat inom ett litterärt fält. Jag har heller inte möjlighet eller intresse i att dra generella slutsatser om hur en viss typ av texter kan tolkas eller verka i sin kontext. Istället förväntar jag mig kunna säga något om vad en reception av texter skrivna från positionen som den Andra gör med identitet, och vidare visa hur detta genererar i görandet av olika sorters gemenskap och autenticitet i en samtida dansk kontext.

1.3 De skönlitterära verkens kontext

Yahya Hassan har fått enorm uppmärksamhet med sin diktsamling och har efterföljande varit relativt synlig i debatter om dansk utrikespolitik, integration och religionskritik. För att begränsa och försöka rama in texter som är relevanta för denna studie har jag valt texter som behandlar Hassans diktsamling eller representationen av densamme i förhållande till verket *Yahya Hassan*. Yahya Hassan uppmärksamhet har också grundats i dennes unga ålder på 18 år (när diktsamlingen utgavs), det som många uppfattade som islamkritiskt i diktsamlingen, dikter om våld i hemmet, en romantisk affär med en äldre kontaktperson från ett behandlingshem Yahya Hassan var inskriven på som 16-åring samt närgående beskrivningar från en miljö som handlar om droger och kriminalitet.

Hassan Preisler går under titlarna skådespelare, regissör, författare, debattör och föredragshållare¹. *Brun Mands Byrde* blev mottagen med Danmarks största debutantpris: Bodil & Jørgen Munch-Christensens debutantpris. *Brun Mands Byrde* blev väl mottagen och hyllad som en befriande och nytänkande röst i integrationsdebatten när den utkom. Men mitt eget antagande är att boken och författaren fått större medial plats över längre tid, om inte *Yahya Hassan* utkom ett par månader efter Hassan Preislers romandebut.

Båda verken har förståtts som självbiografiska och båda författarna använder sina namn i det som förstås som ett ”jag” i verken. Det kan även tilläggas att *Brun Mands Byrde* såväl som *Yahya Hassan* resulterat dramatiserade teaterföreställningar.

¹www.hassanpreisler.dk

1.4 Positionering

Enligt Sociologen Dorothy E. Smith aktiverar en läsare alltid en text och i samma stund ges texten dess mening och kan därför förstås som textens agent (Smith 2005:105). Så vill jag gärna uppfatta min roll som undersökare av dessa texter. Det betyder också att andra tolkningar är möjliga att göra och andra slutsatser möjliga att dra, men utifrån mitt analytiska ramverk är resultatet av denna studie vad jag uppfattat som viktigt att lyfta fram. Jag är själv boende i den kontext jag analyserar (Danmark, Köpenhamn) och bär därför på förförståelser och uppfattningar om vad texterna gjort i en medial kontext, som en läsare utanför Danmark möjligtvis inte har.

2. Teoretiska utgångspunkter

Mitt intresse är med utgångspunkt i hur texter kan länkas till identitetsskapande processer, och hur dessa processer genererar i gemenskaper som produkt av möjliga och omöjliga tillgångar till igenkännande och tillhörighet(er).

Som nämnt inledningsvis ser jag värde och potential i att arbeta med teorier som förklarar verkligheter som skapade. Detta innebär också att de kan tolkas som förhandlade och förändringsbara, vilket också är också min förståelse av begreppet identitet. Med mina teoretiska utgångspunkter hoppas jag att kunna förstå hur identiteter kan förstås på olika sätt utifrån utgångspunkten att kunna tala *från* en identitetsposition och hur detta möjliggörs/omöjliggörs och tolkas i den givna kontexten. De teoretiska utgångspunkterna består av två huvudsakliga överskrifter; *Identitet* och *Gemenskap och Tillhörighet*. De två överskrifterna har mycket med varandra att göra då identitet och möjligheten för identifikation och tillhörighet är något som jag förstår som påverkade av samma mekanismer och maktstrukturer och ska därför förstås som teorier i relation och kommunikation med varandra. Under den första huvudrubriken *Identitet* presenteras förståelser för identitet som politiskt verktyg och utgångspunkt för förändring. Stycket fortsätter med teoretiska utgångspunkter för hur identitet kan förstås i förhållande till – och som varande – representation. Avslutningsvis presenteras förståelser för identitet i texter och därmed hur identitet som erfarenhet kan förstås i relation till litteratur.

Under rubriken *Gemenskap och Tillhörighet* presenteras teorier enligt hur jag vill förstå skapandet av gemenskap och tillhörighet, med bland annat utgångspunkter i

hur kön och sexualitet är disciplinerande faktorer i detta skapande. Dessa teorier behandlar tillhörighet, gemenskap och hur de föreställningar som möjliggör gemenskap *skapas* och hur detta resulterar i maktordningar organiserade genom sociala kategorier. Med dessa teoretiska utgångspunkter vill jag arbeta för att förstå vad som händer i och runt texter när diskurser befästes och förståelser av - och ordningar mellan – sociala kategorier ges mening och hur detta skapar relationer där över och underordning legitimeras. Teorierna representerar ett socialkonstruktivistiskt forskningsfält, där språkets *görande* är skapare av sociala och materiella relationer *så som vi känner dem*. I detta projekt ser jag möjligheter och hoppas på fruktbar analys i arbete med teorier från litteraturvetenskapen, diskursteoretiker och teoretiker som arbetar med hur tillhörighet och sociala gränser skapas.

2.1 Teoretiska metodval

Jag kan uppfatta en svårighet i att separera teori och metod i diskursanalytiska studier och har erfarenhet av att dessa delar i texten ligger nära varandra och ibland genomkorsas. En teoretisk utgångspunkt eller ett teoretiskt begrepp fungerar som en konceptualisering och förklaring för läsaren; varför författaren får öga på- och har möjlighet för att identifiera - det denne gör i sitt material. En metod, är i min förståelse, antingen en förklaring på hur analysmaterialet vuxit fram eller vad författaren *gör* för att applicera teorin på materialet. Jag har dock, som många före mig, svårt att se hur det metodiska valet kan separeras från författarens teoretiska utgångspunkter, då valet av metod måste förstås som ett ställningstagande i förhållande till hur materialet konceptualiseras och *görs* till kunskap (Letherby, 2003). I arbetande med diskursanalys av färdigproducerade texter är gränsen mellan metod och teori mindre tydlig och angelägen att påpeka, än i arbetande med metoder där arbetet med att *göra* materialet är en större process. Avsnitten med teori och metod kommer därför låna av varandra och ibland upplevas som svåra att separera, men med en ambition om att det blir en distinktion mellan hur jag har *gjort* för att få öga på det jag identifierar och hur jag har förståelser för att *tolka* det jag identifierat.

2.3 Identitet

Identitetspolitik

Min förståelse av identitet är som ett resultat av sociala processer under förhandling, tolkning och ständigt pågående omtolkningar, påverkade av maktrelationer och hierarkiska ordningar (Hall 1997). Identitet och identitetens betydelse och mening ska i denna studie läsas som förstådd med utgångspunkt i en poststrukturalistisk tradition, där tolkningar av identitet som inneboende i någon form för individuell essens är av inget intresse eller relevans.

Identitetens betydelse som utgångspunkt för politik, erfarenhet och vad identitetspositionen kan ”säga” eller ”göra” med- och i- den verklighet identiteten opererar i, är ett väl debatterat och undersökt fält, också förstått som *identitetspolitik*. Trots att få teoretiker skulle tillsluta sig förståelsen av identitet som varande något skapat med utgångspunkt i en essens eller under en kroppsligt determinerad påverkan, finns det skiljelinjer i hur identiteten förstås och hur identitetens position bör *användas* (Alcoff et.al, 2006). I *Identity Reconsidered* (Alcoff et.al 2006) presenteras texter som behandlar identitet och erfarenhet i förhållande till politik och moral. En av författarna till verket är litteraturvetaren Paula M. L. Moya som intresserar sig för identitet och erfarenhet. Moya argumenterar för nödvändigheten i att använda identitetspositioner i förändringsarbete, då positionen säger något om det historiska och materiella nu, och ställer sig därför undrande inför om det är möjligt att utveckla rättvisare strukturer, utan en utgångspunkt att utvecklas *från*? (Moya 2006:97). Resonemanget innebär att identiteten blir en plattform i *rådande* strukturer att skapa förändring och utveckling från, och med utgångspunkt i. Förståelsen av ett förutfattat mål att arbeta *mot* kan problematiseras med en poststrukturalistisk blick, då det är svårt att inte tolka detta som annat än ett universalistiskt mål, och kan därför ha svårigheter för att inte bita sig själv i svansen genom att arbeta med utgångspunkt i de strukturer orättvisan bygger på. Men jag tillsluter mig Moyas förståelse av att identiteten som *skapad* plats, är den enda plats att utgå från och som därför kan förstås som ett ”förkroppsligande av sociala relationer”² (ibid. 2006:96) och att detta förkroppsligande vidare kan användas som strategi för förändringsarbete i de sociala och materiella kontexter vi opererar i.

² Min översättning

Filosofen Linda Martin Alcoff argumenterar i antologin för att identitetspolitik kan användas i en moralisk universalism och en kulturell pluralism, då sociala identiteter kan synliggöra objektiv sanning (Alcoff mfl., 2006:5). Användandet av dessa sanningar kan därför ge oss information och förståelse över gränser av (skapad) olikhet. Vidare argumenterar författarna för att denna användning av identitet som källa till kunskap, inte behöver betyda en mystifiering eller essentialisering av identiteter. Identiteten ska istället förstås som förkroppsligade förklaringar på de sociala organiseringar världen är skapad av, snarare än beskrivningar av hur den sociala världen *är*. Frågan blir därför inte om identiteter har något att säga, men hur avgörande olika konstruktioner är för det sociala livet avspeglat i identitetskonstruktioner. I förhållande till identitet som teoretisk konstruktion, resonerar professor i Etniska Studier Johnella E. Butler kring en förståelse av identitet och representation i förhållande till att studera afroamerikansk litteratur, som en social konstruktion i meningsskapande erfarenheter (Butler 2006:172). Att behandla dessa erfarenheter som ”kognitiva koncept” resulterar i både legitima och illegitima erfarenheter, vilket i sin tur leder till att se erfarenhet som både kunskap och social mystifikation (ibid. 2006:43). Detta ger enligt Butler verktyg för att analysera erfarenhet från en identitetsposition, som en social situation såväl som ett sägande om sociala och politiska arrangemang, då meningsskapande sker i dialog med rådande politiska och sociala diskurser.

I dessa förklaringar och förståelser av identitet, blir identitet en möjlighet för enade fronter och förändringsarbete. Detta är en förståelse och en användning av identiteter och identitetspolitik jag gärna tillsluter; som opererande, möjliggörande utgångspunkter som kan säga något om resultatet av maktstrukturer och hierarkiska ordningar. Analysen av identitetspositioner kan därför säga något om olikhet, känslor, livsvillkor och positionering, men alltid i förhållande till en historisk och social kontext, inramad, definierad och disciplinerad av rådande sociala och institutionella maktstrukturer.

Statsvetaren och teoretikern Wendy Brown erbjuder en kritisk ingång till användandet av det hon förstår som identitetspolitik. I essän *Att hålla fast vid sin skada* (2008) diskuterar Brown hur identitetspolitik får fäste och ges mening inom en liberal diskurs, som reproducerar samma maktordningar genom att konstant referera till *jaget* som politisk utgångspunkt för upprättelse.

Brown menar att en identitet som söker rättvisa utifrån logiken att denne är marginaliserad eller exkluderad från majoriteten (som ”av sig själv” tilldelas välfärdsstatens resurser) enbart kan uppnå rättvisa via att erkänna sin *särposition* eller *skillnad*. Detta manifesterar sig genom att särpositionerna eller marginalen, behöver ett ideal (vit maskulin medelklass) att mäta sig med för att visa sin orättvisa (Brown 2008:47). Att föra förändringsarbete för stigmatiserade identitetspositioner i samhället efter denna logik, blir att försöka ”standardisera” det som skapats som annorlunda, menar Brown, vilket också leder till att motståndspotentialen blir avväpnad och normaliserad (ibid. 53). Brown beskriver detta som en paradox i identitetspolitiskt arbete, då liberalismen naturaliserar identiteter och omöjliggör det exkluderade som subversiva möjligheter, då upprättelse på liberalismens villkor alltid betyder en upprättelse *inom* ett rådande och disciplinerande system (ibid. 43). Inom detta system blir identiteter beteendebaserade genom disciplinerande utifrån kategorisering av socialt handlande. Beteenden blir alltså kategoriserade som sociala positioner som vidare värderas i klassificeringssystem (ibid. 42). På detta sätt argumenterar Brown för att medborgarskap, tillgångar och rättigheter i det liberala samhället blir mål uppnåbara på premisser som omöjliggör ett synliggörande av hur detta samhälle *skapar* de sociala tillstånden, som identitetspositionerna är ett resultat av.

Judith Butler förstår också kroppens *tillblivelse* som utsatt för sociala omständigheter och bearbetning (Butler 2009:41). Dessa omständigheter/krafter är även politiserande, och gör anspråk på kroppens form och förhållande till dess plats och möjlighet till fortlevnad (ibid. 14-15). Vad som definierar kroppen och tilldelar den en status av att vara passiv (objekt) eller aktiv (subjekt) är därför en respons av värderingar i kroppens kontext i form av sociala betydelser, som identifieras i bland annat känslor. Olika teoretiska utgångspunkter för tolkandet av identiteter förstår, har och ger olika strategier i förhållande till hur identitet kan *användas* i förändringsarbete. Konceptet identitet ska i detta teoretiska fält förstås som en del i verklighet- och meningsskapande processer, där det kroppar blir mottagna som, upplever sig vara, säger något om hur sociala makter organiserar, positionerar och hierarkiserar. En förståelse som i slutändan ger mig som författare och forskare en möjlighet för att arbeta med identiteter, dess känslor och lokalisering, med mål och möjlighet för förändring och utvecklig.

Att representera en identitet- att representera en tillhörighet

Ovan beskrivs ett teoretiskt ramverk för att inrama hur identitetspositioner kan användas och tolkas. Meningsskapande processer där identiteter blir till och befästs som *varande* i en gemensam verklighet består av förhandlande mellan tillhörighet, inkludering och exkludering (jfr. Hall 1997, Ahmed, 2011). Identiteterna tilldelas i dessa processer positioner och gränser som vidare skapar sociala gemenskaper inramade och disciplinerade av bland annat könade, sexualiserade och rasifierade markörer. I detta avsnitt presenteras teorier i enlighet med hur jag vill förstå relationen mellan text, identitet och representation.

Utifrån en tanke om att representation och identitet har något att säga om en bestämd position eller verklighet, blir representation väsentligt i förhållande till en rättvis verklighetsberättelse med grund i argument om deltagelse och synliggörande. Att bli tilldelad en positionen som saknar möjligheten eller närvaron av att finnas representerad som identitetsposition, kan förstås som en del av ett objektifierande i en process där den Andra skapas. Det uppenbara med tolkningsföreträde och definitionsrätt, är definitivt ytterliga komponenter som belyser ett maktförhållande i representationsproblematik (Olsson 2004). En kan alltså argumentera för vikten av identiteters rätt till att representera *sig själva* utifrån en identitetsförståelse i forum där identitetspositionen används som argument, erfarenhet eller utgångspunkt för förändring. Ytterligare problematiskt blir det dock om det *att representera något* blir pålagt. Att bli tolkad som att representera en identitet kräver att bli identifierad som en representation *för* denna identitet och i denna process vill jag mena att makt, tolkning och skapande av hierarki, tillhörighet och gemenskap i könade, sexualiserade och nationella praktiker är högst närvarande och pågående, och därför väsentliga utgångspunkter för analys.

Litteraturvetaren Annika Olsson påpekar vikten av att ha en plats/position att tala och skriva från, för att kunna tala och skriva (Olsson 2004:262). Vidare argumenterar Olsson för att det därför är en omöjlighet att ge någon *annan* röst, då denne aldrig kan tala från en annan position än vad den blir uppfattad och igenkänd i. Det vill säga att det är komponenter *utanför* den producerade texten är med till att skapa textens förståelse som/och verklighet.

I mina frågeställningar och i utgångspunkten för mitt undersökande använder jag mig av begreppet *representation*. Jag ska därför närma mig en definition och en begreppslig och teoretisk (fler)förståelse av representation som något att *göra* och som *att vara*. Jag vill dock påpeka att på trots av att begreppen *vara* och *göra* blir uppdelade i denna inledning, så är jag av förståelsen att representation och identitet alltid innebär ett görande och hoppas att följande förklaring ska redan ut min begreppsliga tvådelning.

Forskare inom representation och litteraturvetenskap har använt sig av Karl Marx resonemang kring fler betydningen av representation i uttrycket ”They cannot represent themselves; they must be represented” (Lazarus om Marx 2002:205). Inom litteraturvetenskapen och i postkoloniala analyser av representation och makt, har Marx mening problematiserats och återtolkats. Marx skrev om två förståelser av representation; *Vetreten* och *Darstellen*. *Vetreten* förstås som sättet någon/något representeras, alltså med referenser till avsändaren som representerar ”sig själv”, medan *Darstellen* är en re-representation, alltså som blir representerad genom någon/något annat (Olsson 2004:288, Lazarus 2002:207). Skillnaden kan exemplifieras med en representation identifierad som brevbärare, som skriver utifrån positionen *som* brevbärare och därmed representerar denne yrkesgrupp, till skillnad från att en position identifierad som författare skriver *om* en brevbärare ”verklighet” för att skildra och representera denne yrkesgrupp. Det tåls absolut att föra diskussioner och nämna den uppenbara problematiken i att- och om - en någon eller något *kan* representera eller *bli* representerad *som* något och vad som i så fall föreställs bli och blir representerat. Möjligheten för representation är identitetspolitikens grund och de olika förståelserna av representation menar jag är relevant att både förhålla mig till och undersöka skillnaderna och möjligheterna i.

Olsson menar i denna diskussion att när texter representerade *av* en bestämd identitetsposition skriver om sin position, laddas texten med ett symboliskt kapital (Olsson 2002:255). Olsson diskuterar också problematiken med representation i förhållande till rapportskrivning, där en skildring förväntas representera en verklighet, föreställd och upplevd av en annan representant än den som föreställs bli representerad. I detta resonemang identifierar Olsson en dubbelhet i att ge och att vara en röst, och öppnar därmed upp för frågan; vem får/kan representera verkligheten? (ibid. 287). Här finns ett viktigt maktperspektiv att lyfta fram; makten att *ge* någon en

röst. Att ge någon en röst innebär också att någon *får* en röst, och därmed tilldelas en roll av att vara en som saknar en röst (ibid. 290). Denna verklighet i sig kan inte göra sig förstådd som annat än som ett maktförhållande där en etablerad arena där alla röster *bör* vara representerade existerar, och att bestämda röster kan *ge* de saknade rösterna den plats som dessa röster uppenbarligen redan har tillgång till (och definitions-makt över). Att *få* representera en annan position, det vill säga att erhålla en position som gör det möjligt och ger handlingen att representera mening och makt till att definiera och ge form åt representationen, är alltså en del av premisserna med representation och identitetspolitik.

Niel Lazarus har i antologin *Marxism, Modernity and Postcolonial Studies* (2002) diskuterat begreppen *Vetreten* och *Darstellung* i förhållande till olika former för subjekt-positioner i en postkolonial kontext. Lazarus undersöker förståelsernas möjlighet för subjekt- och objekt-positioner (Lazarus 2002:207) och menar att det ur en västerländsk imperialistisk synvinkel är den Andra som blir ett subjekt i förståelsen av *Darstellen*. Men från den Andras subjekt-position, blir det att tolkas som en representation *för* något/någon ett blivande till ett objekt som talar/skriver något majoriteten får definitionsrätt över. *Vetreten* och *Darstellen* är inte lättillgängliga eller enkla förståelser av representation och mitt val att använda representation som ett begrepp i min analys är för att hänvisa till *konstruktionerna* bakom och framför texterna, som blir representanter för olika verkligheter. Jag tror att genom att förhålla mig till dessa förståelser av begreppet representation i min analys ger det mig möjlighet för att se hur/om det *att* representera och att *bli* representerad fungerar på olika sätt i förhållande till definitions-makt. Framförallt i förhållande till *föreställningar* om att något blir representerat. Jag kommer därför teoretiskt att förhålla mig till representation *av* (*Darstellen*) som ett görande, tilldelande och skapande, där en förståelse av en representation försöker finna fäste och definitionsrätt. *Att* representera (*Vretereten*) kommer jag istället tolka som hur identiteten kan, eller inte kan *använda* den position denne tilldelats, som en plats att säga *något* om något/någon från. Detta tror jag kommer ge mig möjlighet för att synliggöra maktfaktorer i förhållande till vilka positioner som *kan* representera och tilldela identiteter värdet att tala *som*.

Identitet i text

Den feministiska sociologen Dorothy E. Smith intar tydligt ställning i frågan om möjligheten för att kunna tala från en situation och att denna situation kan representeras från en bestämd position som vidare erhåller kunskap. Detta beskriver Smith som en plats att *utgå* från för att undersöka rådande maktstrukturer (Smith 1999:4). Erfarenheter och kunskap om en positions verklighet är i Smiths förståelse bundet till en kropp, men inte med kroppen *i intresse* utan kroppen som lokaliserad och situerad (ibid. 5). Detta ger undersökaren möjlighet för att identifiera en position som *upplever/känner*, som utgångspunkt för kunskap om sociala relationer. Smiths relation till texten, är att den drar paralleller till aktualiteterna av liv utanför texten, vilket ger texten en form som erkänner en läsare och en författare (ibid. 5). De sociala relationerna får med denna insikt liv utanför texterna, de existerar *bakom texten* och de behövs för att identifiera texten; ”A social relation is not to be looked at, it is used to do the looking” (ibid. 7).

Smith har kritiserat och skapat dialog med en poststrukturalistisk tradition med utgångspunkten att problematisera erkännandet av ”verkligheten”, som något varande ”enbart” i språket, då det krävs subjekt som upplever och kan gå i dialog med texten, för att läsa och skriva om denna verklighet. Det sociala beskriver Smith, som individers sätt att koordinera aktivitet, där språk ses som en del av detta; en aktivitet som organiserar annan aktivitet (Smith 2005:79-80). Språk fungerar, enligt Smith, som organisatör för gemenskaper. Ett utbytande som bekräftar en relation mellan talare och lyssnare, där olika erfarenheter och perspektiv opererar tillsammans i en värld av gemensamt språk som fungerar meningsskapande (ibid. 83). Det vill säga att vad som delas språkligt måste vara det samma för talare och lyssnare om mening ska skapas. Objekt existerar för Smith utanför språket, men dess existens *som* objekt med referenser till en gemensam värld, är bundet till språkets bedrift (ibid. 85). Att skriva om- och använda- erfarenheter från en bestämd position lutar sig alltså på premissen att läsaren/mottagaren har förståelse av dessa erfarenheter, för att kunna konceptualisera och ge erfarenheterna mening.

Processer där identitet skapas kan förstås som en process av negationer, där en bestämd identitet blir tydlig och får konturer i jämförelse med en motbild (Hall 1997). Jag vill förstå att Smith resonerar i samma dur, att detta även hänger ihop med en gemensam förståelse av innebörden av identiteterna. Hur vi organiserat oss i relation

till varandra och vad detta skapar för verklighet är beroende av just dessa relationer (Smith 1999:130). Dessa resonemang belyser att i skapandet av identiteter krävs andra identiteter och att det i detta skapande är en *relation*, alltså något *mellan* identiteterna som avgör identiteternas möjligheter och status.

Att skriva som den Andra

Mara Lee har i sin avhandling *När Andra Skriver* undersökt kroppar som utgångspunkt för litteratur och affektationer litteraturen leder till och skapar (Lee 2014). Lee skriver om annanhet och hur litteraturen förhåller sig till, skapar och är en *plats* för annanheten. Identiteten som den Andra i litteratur, är i Lees förståelse inte en fixerad eller statisk identitet, utan i förhållande till och beroende av de relationer som framhävs samt hur likhet och skillnad opererar (Lee 2014:16). Lee har som ambition med avhandlingen att undersöka den skrivande kroppen som motståndshandling (ibid. 25) och menar att ett förnekande av kroppen som kunskapsproducerande är ett förnekande av politik och historia. Att istället använda kroppen som ett *görande* i litterära processer, ser Lee som ett möjliggörande av politisering och radikaliserings av litteratur (ibid 179).

Lee skriver som utgångspunkt, att skrivande kan förstås som en arena där ovälkomna begär kan synliggöras och förhandlas (ibid. 18). Litteraturen kan därmed förstås som materialiserade fantasier. Alltså *göra* något med föreställningar, förståelser och antaganden om kategoriserade positioner i en maktstruktur. Utifrån dessa utgångspunkter slår Lee fast att litteraturen *bör* och *ska* göra något, och utifrån att förstå litteraturen som plattform där förhandlingar för begär och fantasi kan inta plats, erbjuder Lee möjligheten för att beskåda annanhet som en politisk mobilitet (ibid.17).

I min läsning av Lee uppfattar jag det som att Lee undersöker relationer och möjligheter texter skapar i förhållande till dem som producerar texterna. Att skriva, menar Lee, är alltid att bli den Andra och förändringspotentialen, som jag förstår det, ligger i hur denna Andra förhåller sig till och organiserar en värld av likhet och skillnad. Lee hänvisar till kroppen som förstådd och skapande av skillnad i processer av begär och fantasi. Till följd av detta blir alla kroppar nödvändiga redskap för konstnärliga uttryck (ibid. 128). Resultatet av detta och poängen som jag upplever att Lee lyfter fram, är att konst och konstnärliga uttryck alltid har en relation med

representation och därmed verklighetsskapande. I och med detta har dessa uttryck också alltid ett ansvar och en möjlighet.

2.4 Gemenskap och tillhörighet

Benidict Anderson erbjuder en bred förståelse av tillhörighet som social konstruktion i verket *Den Föreställda Gemenskapen-reflektioner kring nationalismens ursprung och spridning* (1993). Anderson undersöker skapande av gemenskap med utgångspunkt i föreställningar om nationen. Nationalitet och nationalism är i Andersons förståelse former för kulturella artefakter (Anderson 2006:4). Andersson argumenterar för sitt begrepp ”föreställd” som en förståelse av att det inte existerar någon kroppslig/fysisk samhörighet mellan människor i nationella gemenskaper, utan bygger istället på föreställningen om att bestämda människor ”hör ihop” (ibid. 5-6). Detta ger en förklaring på användandet av nationalitet, som ett sätt att göra slumpen i vilken nationalitet en föds in i, till något inneboende och ”ödesdigert” (som om vore det kroppsligt) (ibid.11). Detta är med till att befästa vikten av nationalitet i förhållande till identitet. Med denna utgångspunkt ska gemenskap och tillhörighet förstås i denna studie. Jag vill i min analys förstå begreppsligheten som möjlig att använda i vidare bredd, än för att förstå just nationella gemenskaper.

Känsla av tillhörighet

De föreställningar som fungerar gränsdragande för gemenskap och tillhörighet kan förstås som implementerade och reproducerande genom *känslor* för vem som upplevs som del av vår gemenskap. Med intresse i skapandet av nationell tillhörighet erbjuder den feministiska kulturteoretikern Sara Ahmed perspektiv som synliggör hur löften om lycka som resultat av lojalitet skapar möjlighet och premisser för gemenskap och tillhörighet. Komponenterna för detta är i Ahmeds analys homogenitet och assimilation, som innehåller löften som mynnar ut i föreställningar om lycka och frihet (Ahmed, 2011:176). I Ahmeds analys är föreställningar kring lycka applicerade på objekt, med olika förutsättningar för att vara möjlig bärare på att vidare sprida lyckan. Detta resulterar i en gemenskap baserad på känslor, där *någon* kan rubba den känslomässiga gemenskapen genom att inte ”passa in” enligt föreställningar om lycka, eller *hur* lyckan förs vidare och därmed upprätthålls. Ahmed erbjuder med sin analys

ett teoretiskt koncept för hur känslor kan förstås som ett sätt att skapa gemenskap och tillhörighet. Vidare är dessa känslor förbundna med föreställningar och förväntningar om hur - och vilka - objekt som har möjlighet för att föra lyckan vidare (ibid.180-184).

I samma linje har filosofen Judith Butler i *Krigets Ramar* teoretiserat kring sörjbara kroppar, och synliggör i sin analys hur bestämda kroppar blir *värda* att sörja, och därmed tilldelas *människovärde* samtidigt som andra inte blir det. I denna diskussion framgår det att tillgången till en nationell gemenskap i form av medborgarskap, kräver sociala förhandlingar, processer och praktiker som fungerar exkluderande och inkluderande (Butler 2009:131). I Butlers analys är kropparna utanför den nationella gemenskapen i sin egenskap av att vara utanför, redan förlorade. Som kontrast skapas den talande, möjligt sörjande, kroppen (ibid.37). Butlers teoretisering mynnar från analys av retorik kring kroppar i krig, där resultatet blir att ”främmande” kroppar inte blir sörjbara i sin egenskap av att aldrig blivit förstådda som en del av det som är värt att sörja. Den ”främmande” kroppen som levande är möjligtvis erkänd *som* levande, men enbart som en avspegling, och inte nödvändigtvis som havande ett liv med samma värde som den definierande (sörjande) kroppen (ibid. 18). Butlers analys och förståelse av kroppars olika värde erbjuder en tolkning av hur kroppar positioneras utifrån vad för tillhörighet de hänvisas - och/eller tillskriver sig - till. Det är också en teoretisering som visar hur gemenskaper påverkas och påverkas av känslor som vidare får effekt för vilka liv som anses *lika värda* och vilka som inte *blir* det.

Förståelse av objektens betydelse för gemenskap och *vem* som blir möjlig i reproduktionen av denna gemenskap kommer jag att använda för att identifiera hur vissa representationer blir möjliga och andra blir omöjliga, och *hur* de omöjliga *blir* till möjliga i förhandlingar baserade på känslor av gemenskap.

Kön och sexualitet som tillhörighet

En hel del forskning har skrivit om hur görandet av kön fungerar i olika kontexter. Detta är dels ett sätt att synliggöra kön som konstruktion (då de kommer i olika uttryck i olika kontexter och därför inte kan påstås som statiskt eller essentiellt) och ett sätt att visa hur könade praktiker kan fungera exkluderande, gränsdragande och disciplinerande.

I detta avsnitt kommer jag presentera teoretiker som visat hur kön skapar nationella gränser och fungerar som en komponent i görandet av gemenskaper och föreställningar om tillhörighet.

Könade och sexuella förståelser och uttryck är organiserade på olika sätt i olika kontexter av gemenskap. Hur dessa är organiserade kan förstås som avhängigt av gemenskapens politiska projekt enligt sociologen Nira Yuval-Davis. För att synliggöra hur olika politiska projekt representerar olika maktordningar genom praktiker involverade i strukturer och ordningar använder Yuval-Davis sig av begreppet *Politics of Belonging* (Yuval-Davis, 2011:19). Yuval-Davis teoretiserar om tillhörighet på olika plan, och menar att den sociala och känslomässiga tillhörigheten bygger på värden skapade utifrån en politisk och etnisk tillhörighet (ibid. 18-20). *Politics of Belonging* använder Yuval-Davis därför för att belysa vad som bör analyseras för att synliggöra vad olika konstruktioner av gemenskap i olika politiska projekt kräver av nationens deltagare för att bli en del av gemenskapen. En förståelse av vad som tillhör och vad som inte tillhör ("vi och "dom") handlar om politiska gränser, som symboliskt och fysiskt möjliggör nationens gränser. Kön och sexualitet identifierar Yuval-Davis som en del av byggstenarna i nationsskapande, grundat i dess påverkan på social och biologisk reproduktion (Yuval-Davis 2011). Utifrån detta förstår Yuval-Davis kön och sexualitet som en del av ett kulturbegrepp, som i sin sociala karaktär är föränderlig och dynamisk, men samtidigt består den av internaliserade maktstrukturer som fungerar styrande och disciplinerande (ibid. 19-20).

En annan teoretiker som intresserat sig för hur könade praktiker blir till gränser i skapandet av nationell tillhörighet är historikern Joan Wallach Scott. Scott har studerat hur likhet och olikhet kan användas, förstås och förhandlas med i processer förbundna med medborgarskap och nationell tillhörighet. I en fransk kontext menar Scott att likhet kan identifieras som en tillgång till den nationella gemenskapen (Scott 2010). Den franska nationella gemenskapen bygger vidare på tankar om jämställdhet och jämlikhet, men för att dessa principer ska gälla, måste nationen ha gemensamma föreställningar om vad dessa begrepp innebär. För att berättiga detta implementeras nationella föreställningar om dessa värden, som varande *naturliga* och *universella*. Scotts studier visar spännande resultat av hur olikhet blir premissen för likhet och likhet premissen för jämlikhet. Detta synliggörs i hur dikotomin kvinna/man uppfattas inom nationen, som olika *av natur*, alltså en

olikhet som manifesterar en nations likhet i uppfattningen av kön. Vidare visar Scott hur denna dikotomi är beroende av *hur* könade och sexuella uttryck *synliggörs*, vilket identifieras via en analys av muslimers bärande av huvudduk, där ”det synliga” könet upplevs som ”gömt” (ibid. 146). Därför blir assimilation den enda möjligheten för nationell gemenskap.

Mitt teoretiska ramverk kring identitet och tillhörighet ger mig möjlighet för att studera och analysera mitt material med intresse i att identifiera hur gemenskaper skapas och när gemenskaper mellan olika representationer skapas i språkliga praktiker. Vidare har jag redskap för att undersöka hur det att representera någon eller något opererar i processer där tillhörighet och sociala gränser konstrueras och upprätthålls. Förståelser av objektens betydelse för gemenskap och *vem* som blir möjlig i reproduktionen av denna gemenskap kommer jag att använda för att identifiera hur vissa representationer blir möjliga och andra blir omöjliga, eller hur de omöjliga *blir* till möjliga i förhandlingar baserade på en gemenskap.

3. Metod

Min utgångspunkt är som sagt att teori och metod är svåra att separera och förstås därför som en enhetlig vetenskaplig utgångspunkt, som tillsammans färgar tillvägagångssätt, identifikationsmöjligheter och slutsats. Metod kan i denna optik därför inte förstås som verktyg eller redskap i väntan på att appliceras på empiri, utan är istället något som förhåller sig som *en del* av utforskandet i en studie (Bal 2001:4). I linje med mitt förhållande till teori och metod, kommer detta avsnitt presentera några nödvändiga upprepningar, men min ambition är att detta ska ge mening utifrån tanken att dessa teoretiska utgångspunkter har fungerat som analytiska verktyg i min arbetsprocess.

Intresset bakom denna studie ligger i hur gemenskaper skapas och upprätthålls för att befästa maktrelationer och hierarkiska ordningar. Texter kan förstås utifrån en tanke som varande performativa, i det att texten fungerar som en social översättning mellan läsare och avsändare, och fungerar genom denna relation som verklighetsskapande. Det vill säga att i denna relation *gör* texten något med den verklighet den opererar i,

då förståelser, möjliga tolkningar och verkligheter förhandlas och befastes. Hur en text tilldelas dess mening förstår Smith som i behov av att avsändare och mottagare har samma förståelse för den verklighet som texten presenterar för att texten ska verka meningsskapande och befastas som *verklig* (Smith 1999). Befästade av verklighet kan förklaras som en orientering inom en diskurs, där förhandlingar om verkligheten är ständigt pågående (Hall 1997). Med dessa förståelser av text, kan texten tolkas som ett performativt medel i verklighetsskapande; görande, befastande, reproducerande eller utmanande av rådande sanningar och förståelser. Att studera hur texter blir förstådda och mottagna anser jag därför som relevant i förhållande till att synliggöra hur praktiker används som gränsdragande, disciplinerande och tillhörighetsskapande inom den sociala kontext de opererar.

3.1 Textanalys som (teoretiskt) metodval

I detta avsnitt ämnar jag alltså att beskriva och tydliggöra *hur* jag gjort, tänkt och vad för redskap jag använt för att *göra* delar av texten analyserbara. Min analys av texterna kan förstås som av diskursanalytiskt slag, men som ovan nämnt, ser jag valet och användandet av diskursanalys som mer varande av ett teoretiskt val. Det jag vill analysera är alltså beståndsdelarna i de diskurser jag närmar mig.

Jag vill försöka nå en analyspunkt som kan analysera textens effekter. Då jag inte enbart intresserar mig för vad en text förmedlar i förhållande till det skrivna språket, utan även vad texten skapar i *förhållande* till identitetskoncept i mottagande och avsändande av texten, har jag försökt snickra ihop mitt eget bud på analytiska verktyg. Jag kommer använda sociologen Dorothy E. Smith som en metodisk utgångspunkt, samt litteraturvetaren Annika Olsson och hennes förståelse och tillvägagångssätt i analysen av författare till rapportgenren.

Dessa två teoretiker ger mig en förståelse av textens avsändare och mottagare som betydande för textens innehåll. Kulturteoretikern Stuart Halls förståelse och analytiska utgångspunkter för representation och den Andra har också inspirerat med analytiska verktyg att närma mig texterna med.

Enligt Smith kan språk tolkas som tätt bundet till social organisering, där språk aktiverar denne och får vidare konsekvenser för hur relationerna fortsätter att *bli till*. Smiths förståelse av text är som materia producerat i mottagandet och tolkandet av texten (Smith 1997:79). Det ger en tolkning av text som inte enbart producerad och

varande i dess materiella form, men som ”levande” och meningsskapande genom den läsande och tolkande praktiken. Tolkningarna blir vidare bundna till objekt förstådda utifrån meningar och igenkännande (ibid.128). Textens verklighet är därför skapad genom gemensamma förståelser och referenser. Det vill säga att vad som delas språkligt måste vara det samma för talare och lyssnare om mening ska skapas, eller rättare sagt om den gemensamma verkligheten ska tilldelas dess mening och logik. I meningsutbytet, som språket kan förstås som ett resultat av, bekräftas en relation av tillhörighet och gemenskap. Texten läsare kan därmed förstås som en agent för texten, som både ger texten dess liv, men som också upprätthåller de sociala relationer som antas och blir aktiverade i läsandet (Smith 2005:105-107) Detta är en förståelse av texten som social, som vill jag använda för att synliggöra vad som händer i språket när verkligheter skapar och *inte* skapar gemenskaper eller möjlighet för tillhörighet. Det är också en förståelse av text som uppmärksammar och belyser *mitt* görande och verklighetsskapande i mitt läsande och analyserande av de texter jag undersöker. Vilket också gör även mig uppmärksam på den verklighet jag producerar och reproducerar i och med att göra min egen text läsbar. Jag vill förstå det som att jag erbjuder en läsning av *en* verklighet, som vidare blivit möjlig att skriva om.

Även Olsson förstår texten som relationell och påpekar det omöjliga i att skriva eller producera mening om en inte erhåller en plats eller position att skapa meningen (texten) från (Olsson 2004:262). Jag förstår detta som att det därför i mottagandet av en text skapas en avsändare och att även denna relation får betydelse för textens mening och verklighetsskapande. Det blir därför en analytisk väsentlig utgångspunkt att identifiera och undersöka förhållandet och tolkningar mellan avsändare och mottagare via en text.

Stuart Hall erbjuder handfasta teorier om representation och språkligt meningsskapande. I Halls kapitel ur *Representation; ”Representing the Other”* (1997), beskriver Hall hur behovet av den Andra kan förstås som ett sätt att tilldela en kulturell verklighet mening genom att skapa en ordning och klassifikation genom olikhet (Hall 1997:236). Kultur, menar Hall, kan vidare förstås som *görandet* av olikhet i en symbolisk ordning. Med denna förståelse ser jag en möjlighet att använda representation som tätt knutet till gemenskap, då representation blir beroende av olikhet, och olikhet ett resultat av skapade gemenskaper genom en kulturell förståelse.

3.2 Begrepp som analytisk utgångspunkt

I *Traveling Concepts of the Humanities* (2001) diskuterar kulturteoretikern Mieke Bal hur koncept kan användas som en ingång för kulturanalys. Att analysera kulturella objekt förstår Bal som att analysera delar av en större helhet som skapar kultur (2001:9). Detta möjliggör en analys av kulturella komponenter som vidare kan säga något om hur dessa komponenter, eller objekt, är delar av en kulturell debatt. Bal argumenterar för koncept som skapande av en gemensam verklighet, där koncepten (begreppen) inte är något statiskt eller bestående av ständigt gemensamma överenskommelser, utan delar av uppsättningar för det gemensamma verklighetsskapandet, en förståelse av koncepten som "...rules of the game" (ibid. 15). Koncept ser jag som direkt översättbart till begrepp, då begrepp fylls med innehåll som ges dess mening i en historisk och social kontext.

Med Bals tillgång till koncept är det fokus på vad koncepten gör mer än vad koncepten betyder, då betydelsens natur och substans är flytande och skiftande över tid och därför omöjliga att analysera som ett *varande*. Detta erbjuder en förståelse där meningen med koncepten inte är att förstå, men att förklara, där koncepten blir en del av denna förklaring. Det är därför väsentligt att redogöra för vad begreppen i en bestämd kontext används till och vad för mening jag som författare tillskriver dessa. I och med detta bör jag också klargöra att jag alltså vill använda förståelsen av koncept som en förståelse av begrepp som vidare kan fungera som analysmetod. Det vill säga begrepp som bär på koncept, vilka beskriver, leder till associationer och är därför skapande av och för en verklighet.

Begrepp blir med denna förståelse också ett redskap för diskussion och analys, där ett gemensamt "rum" av verkligheter gör sig förstådda genom språkliga praktiker (ibid.22). Begreppen i denna studie ska därför inte förstås som boxar eller etiketter, i vilka jag placerar eller påför min analys, utan istället som länk mellan objekten jag studerar och resultaten av min analys. Begreppen blir därmed ett sätt att analytiskt gå mitt material till mötes.

3.3 Viktiga begrepp

Jag vill här presentera några begrepp som jag anser viktiga att dela innebörden med i förhållande till en läsare.

Kunskapsproduktion kan ses som ett resultat av tolkningspraktiker vilka blir möjliga genom gemensamma förståelser av koder och symboler som opererar i den språkliga kommunikativa världen (Hall 1997:62). Denna kunskapsproduktion kan förstås som ett resultat av- och som resulterande i – bestämda sätt att tala, tänka och handla. På detta sätt ska begreppet *diskurs* förstås i denna kontext. Min förståelse är att diskurser och inte handlande subjekt eller objektiva sanningar, skapar kunskap. Denna kunskap verkar organiserande, disciplinerande och normaliserande för de materiella positioner diskurserna resulterar i (ibid. 56). Att undersöka språkliga praktiker med denna förståelse av diskurs handlar om att synliggöra hur språket tilldelas sin mening och värde, vilket också blir en undersökning i vad det är för förståelser som organiserar och hierarkiserar i den undersökta kontexten.

Diskursers normaliserande, disciplinerande och organiserande praktiker skapar föreställningar om *gemenskap* och *tillhörighet*. Dessa två begrepp ska förstås som resultat av exkluderande och inkluderande praktiker (Butler 2009:131), som opererar genom känslor (Ahmed 2011) såväl som institutionaliserade praktiker, vari gemenskapens gränser utsätter det exkluderade och det inkluderade för politisering. Gemenskap och tillhörighet förstås vidare som skapat via bland annat *könade* och *sexualiserade* praktiker (Yuval-Davis 2011, Scott 2010). Detta skal förstås som symboler bundna till föreställningar om kön och sexualitet, som fungerar som gränser för gemenskap och tillhörighet.

3.4 Text och genre som begrepp

I analys av texter är en definition av vad text som begrepp är i denna kontext på sin plats. En text kan förstås som *något* som är meningsskapande. I diskursanalysen anses text även kunna innefatta film, bild och andra förmedlande uttryck (Hall). I denna kontext är texten de uttryck jag läser och avkodar. Texterna jag analyserar är det som står skrivet samt det visuella uttryck som komplementerar texterna (bokomslag, foton i samband med reportage osv). Text blir till väsentlig analys när den förstås som en språklig aktivitet, möjlig att avkoda (Hall 1997:36). Detta möjliggör att identifiera händelser, olika former för uttryck och kommunikativa relationer som texter. För att göra textens helhet analyserbart, det vill säga inkludera allt det som är med och skapar textens mening och effekt, är litteraturteoretikern Gérard Genettes teoretiska och metodologiska resonemang kring paratexter relevant och meningsskapande för

mig. Denna förståelse av paratexter förstår jag som en teoretisk förståelse av text som kommunikationsmedium, samt som metodologiskt verktyg.

Paratexter ska i detta sammanhang förstås som zonen mellan insida och utsida i förhållande till en text (Genette 1997:2). Det är en effekt av textuella koncept, utan fäste i varken själva texten eller diskurserna kring texten. Genette beskriver det som den sociala delen av litteratur, där relationer mellan mottagare och text organiseras, eller *sättet* detta sker på (ibid.14). Paratexter beskrivs som allt från baksida på det litterära verket, genre, marknadsföring, omtal, till avsändarens identifikation i förhållande till sociala kategorier (som kön, klass, ras eller sexualitet). Allt det *runt om* texten som är med att skapa en uppfattning av texten och dess innehåll och som *placerar* texten i en bestämd position i förhållande till mottagarens uppfattning av texten är att uppfatta som paratexter.

I arbetet med de texter jag valt är texternas genre av stor betydelse för hur jag ska tolka, kontextualisera och placera texterna i det sammanhang som gör de förståeliga och ger texterna dess mening. Min analys vill jag placera som tillhörande under en diskursanalytisk förståelse och i följande text ska jag presentera förståelsen av genre som ett sätt att närma mig ett diskursanalytiskt tillvägagångssätt.

John Frow förstår genre som skapare av kunskap och mening. Genre beskrivs av Frow som det sätt språk, bilder och ljud skapar aktivitet genom att forma hur vi uppfattar och förstår vår omvärld (Frow 2006:2). Med denna förståelse blir genre performerande i kraften att organisera och strukturera världen som en del av att göra den språkligt ”verklig” (ibid.18). Genre opererar på detta sätt, så att verkligheter får en plats där det är möjligt att igenkänna och ge mening åt dessa verkligheter. På detta sätt är genre även reglerande i relationen mellan texten och mottagaren (ibid. 52). Det är även här Frow identifierar genres plats; i relationen mellan text och mottagare, och ska därför inte förstås som något varken texten eller mottagaren *äger* eller är i makt att projicera på texten; ”It is a shared convension with social force” (Frow 2006:102).

När genre blir vedertaget som en social process, påverkad av sociala krafter, blir det en nödvändighet att observera och identifiera omständigheterna i vilken den opererar. Detta förstår Frow som institutionella krafter som bestämmer och tilldelar genre sin status (ibid. 137). Vidare är det dessa krafter som påverkar genres förhållande till värde och dess cirkulering. Då genre är ett görande som lär gemensamma värden och motsättningar som resulterar i praktiker där de utmanas och försvaras, kan de dels ses som ett sätt att skapa dem vi är i vår sociala kontext, och

samtidigt utgöra gränserna för vilka vi får möjlighet att vara (ibid 144). Dessa möjligheter är vidare reglerande och avgörande - av och för - vår erfarenhet och sociala position. På detta sätt förstås möjligheten och premissen för hur vi konsumerar intryck, som påverkat av sociala kategorier som kön, klass, etnicitet osv.

Förståelsen av paratexter erbjuder metodiska verktyg för att definiera och identifiera paratextuella ”meddelanden”. För att definiera paratextuella element krävs enligt Genette en lokalisering var texten existerar (Genette 1997:4). Det paratextuella meddelandet bör också sättas i ett tidsperspektiv, vilket kräver en identifiering av meddelandets förhållande till kontextens historiska varande; tid. Vidare väsentliga faktorer att se på är *hur* meddelandet opererar, alltså i förhållande till kommunikationsväg (verbalt, skriftligt, bild osv.) De två sista faktorerna handlar om *vem*, i förhållande till avsändare och mottagare, samt vad meddelande har för syfte att *göra vad?*

Faktorerna för att identifiera paratexter framhäver vikten av att en text placeras i en kontext som är medskapare av textens meddelande och *verkan* (ibid.8). Dessa identifierade faktorer kommer vägleda mig i att uppmärksamma de paratextuella konsekvenserna av de texter jag analyserar, där begreppet paratext fungerar konceptualiserande och möjligt att skriva om i en analys med texter som utgångspunkt för analys och slutsats.

Hur en text blir tolkad, mottagen och värderad och vad som vidare förmedlas kring texten och dess författare är även det med att skapa och kategorisera texten i dessa sammanhang. De texter jag analyserar som behandlar Yahya Hassan och Hassan Preisler och deras verk, ska därför förstås som paratexter.

3.5 Analytiska frågor

Med hjälp av mina teoretiska och metodologiska utgångspunkter har jag vaskat fram några frågor jag använder i relation till de texter jag ämnar analysera. Frågorna ska ses som verktyg, alltså det jag använder för att kunna svara på den övergripande forskningsfrågan för denna studie, tidigare presenterat i intron; *Hur görs identitet, gemenskap och tillhörighet i mottagandet av berättelser skrivna från positionen som den Andra?*

Smiths resonemang om det sociala som texten refererar till ”utanför” texten använder jag som en metodisk förståelse som ger mig möjligheter för att ställa frågor där jag söker förståelser av verklighet som skapar premisser för textens ramar. Då min förståelse av text och språk är som skapande och görande och jag inte ämnar med denna studie att söka sanningen *om* det jag läser, utan snarare förklaringen *till* hur det jag läser får en mening, ser jag texten och den kontext texten kommer att operera i som performerande. Och i den verkligheten konstrueras min möjlighet att skriva om just denna situation.

Mitt analytiska tillvägagångssätt är att läsa och försöka identifiera: *Vem vänder sig paratexten till? Vem blir paratextens omöjliga mottagare? Vad drar gränserna för den möjliga/omöjliga mottagaren av paratexten? Vad för förståelse för identitet skapar paratexterna i förhållande till de två författare? Vad blir identiteternas möjlighet för att vara en utgångspunkt för förändring?*

Frågorna är med utgångspunkt i mina teoretiska förståelser, och är därför baserade på premisser vedertagna av dessa.

4. Tidigare Forskning

Det har forskats en hel del om skapandet av den andra, både i förhållande till litteratur, kultur och föreställningar om mångfald och exotifiering. De forskare som jag kommer presentera representerar ett forskningsfält som jag med detta projekt önskar att gå i dialog med. Jag har fokuserat på forskning som behandlar representation och reception i förhållande till skapande och konsumerande av den Andra i kultur och litteratur.

4.1 Att skapa den andra

Feminiska kulturteoretikern bell hooks skriver om ras och representation i strukturer av ”white supremacy” i essän *Eating the Other* (1992). Hooks menar att det vita samhället blir fixerat av exotificerade föreställningar om den Andra i processer som upprätthåller och manifesterar makten hos den vita blicken. Genom att analysera hur film, reklam och andra visuella och kulturella uttryck använder ”blackness” som ett

sätt att ”liva upp” och ”krydda till” en trygg vit mainstreamkultur argumenterar hooks för att ”blackness” blir den Andra utifrån en vit blick (ibid. 29). Detta sker genom en vit blick, som distanserar sig från det den betraktar genom att inta positionen *som* betraktare. Hooks använder begreppet konsumera, för att skildra vad vithet gör med den Andra, i en process som skapar den Andra som konstant tillgänglig *att* konsumeras. Genom att den vita kulturen ”eating the other” upprätthåller den vitas position makt och privilegier (ibid. 36) men blir samtidigt ”berikat” av det exotiska Andra. När positionen som den Andra blir porträtterad som inkluderad i den vita kulturen, sker detta alltid i igenkännbara former, där det fortfarande är det vita blicken som definierar och fungerar inkluderande, det vill säga i en intakt maktposition.

Lucas Gottzén som är forskare i Socialt Arbete och Rickard Jonsson, forskare i Barn- och Ungdomsvetenskap har utgivit en antologi om positionen som den Andra i förhållande till maskulinitet (2012). I denna studie synliggörs maskulinitet som något det förhandlas med i förklaringar och berättigande till olikhet och skillnad. Som även andra studier påpekat (jmf. Towns 2002) får könade negativa beteenden ofta en individuell förklaring när den identifieras *inom* nationens gränser, men en strukturell när den sätts i relation med det främmande (Gottzén, Jonsson 2012:10). Detta förklaras i studier av hur våld i tvåkönade relationer blir förstått, eller i förklaringar i relation till invandring och kriminalitet. I en nordisk kontext, ger detta möjligheter för *det nordiska* att definiera sig själv i motbilden av den främmande som tilldelas de negativa könade strukturerna (Burcar. 2012:96).

I *The Carma of Brown Folk* (2000) skriver historikern Vijay Prashad om rasifiering av migrerade indier i en amerikansk kontext. Prashad menar att makt och olikhet opererar genom att den position som erhåller makten, är den som definierar innebörden av olikhet (Prashad 2000:112). Prashad skriver om föreställningar om de autentiska kulturella livet och om hur olikhet fungerar i samhällen som välkomnar diversitet i form av tankar om mångfald. Mångfald blir enligt Prashad värdesatt och mött med föreställningar om vad olikhet representerar. Det vill säga att representanter från olika föreställda gemenskaper blir tilldelat en olikhet med föreställningar om vad denna ska innebära och ”se ut”. Olikhet kan därför ”få plats” i en nationell kontext, där olikheten får plats för synlighet och egenbestämmande, men alltid reglerat av de sociala kontrakt som är gällande i den nationella kontexten (ibid. 111). Prashads studie visar att i nationella kontexter där mångkulturalism och mångfald anses för något positivt, är en definitions- och

föreställningar om *vad* mångfalden ska innehålla och hur den ska manifesteras ett resultat av ständigt närvarande maktstrukturer. Kulturer anses därför inte som sociala relationer, producerade olika i olika sociala kontexter, utan behandlas istället som statiska (ibid. 112).

Dessa forskare visar hur förklaringar och skildringar av det som blir föreställt som det främmande används för att framhäva en bestämd position som överlägsen. Eller snarare; för att osynliggöra en position som vore den en given utgångspunkt, enbart (o)synlig i motljuset av något annat. Detta andra skapas genom föreställningar om olikhet och skillnad, i processer där bland annat kön, ras, sexualitet och nationalitet blir använt som gränsdragande markörer.

4.2 ”Invandarlitteratur”

Inom minoritetsstudier, kulturstudier och litteraturstudier har det i en svensk kontext forskats om invandrarlitteratur som diskursivt tillbliven kategori. I *Den Föreställda Mångkulturen* (2010) har Magnus Nilsson skrivit om hur invandrarlitteratur *blir* en kategori som värderas och blir mottaget annorlunda än litteratur skrivet av människor som passerar som etniskt svenska. Nilsson beskriver en *identitetspolitisk lässtrategi* som innebär att läsaren fokuserar på identiteten hos författaren och därmed tillskriver texten autentiska och erfarenhetsbaserade skildringar, grundat på författarens föreställda *annorlunda* härkomst (Nilsson 2010:26). Nilsson synliggör detta som en del i en rasifierande process, där inte all etnisk bakgrund förutom svensk kategoriseras som invandrarlitteratur men författare med adoptivbakgrund buntas samman i denna kategori. Ett exempel Nilsson tar upp är författaren Astrid Trotzig, som också själv har skrivit om att bli tilldelad en roll som ”invandarförfattare”, på trots av svenska föräldrar och uppväxt i Sverige (ibid. 32). Det är alltså inte nödvändigtvis att representera det främmande, utan även föreställningar om *vem* som presenterar det främmande som opererar i förhållande till den identitetspolitiska lässtrategin.

Det som skapar litteraturen som invandrarlitteratur beskriver Nilsson som de litterära verkens paratexter. Alltså symboler, promovring, journalistiskt mottagande, förlagets marknadsföring etc. som signalerar texten som kommande från en invandrare. Detta, menar Nilsson, påverkar även hur en författare skriver och skapar. Att bli kategoriserad som invandare med möjlighet att berätta något autentiskt *inbjuder* därmed författaren till en bestämd text (Nilsson 2010:45), eller annorlunda

sagt, författaren som tilldelas positionen som invandrare måste alltid förhålla sig till denna position i mottagandet av dennes litteratur. Det innebär att denna position även kan synliggöras som ett kapital för författaren, som blir ”exotisk” och inbjudande att ”upptäcka”.

Då jag skriver om litteratur i en dansk kontext är det på sin plats att jag presenterar forskning på området i denna kontext. Jag har dock haft svårigheter att finna, framförallt nyare forskning, som orienterar sig i det forskningslandskap som jag önskar att placera mig i. Det mesta som har skrivits om framförallt de två författare jag behandlar i min analys är debattinlägg och journalistiska skrifter.

I 2013, alltså samma år som Yahya Hassan och Hassan Preisler utgav verken i denna studie, utkom en antologi av kulturvetaren Søren Frank och Mehmet Ümit Necef, forskare i Mellanösternstudier vid namn *Indvandrerens i Dansk Film og Litteratur*. De två författare som angår min analys är alltså inte nämnda i denna antologi, då de inte var en del av den danska litteraturen då boken blev skriven, men bokens utgångspunkt är att det saknas kulturella uttryck representerade av ”indvandrare” i Danmark (Frank, Ümit Necef 2013:11). Behovet för detta argumenteras med att denna litteratur *kan* och *gör* något annat. Antologin behandlar därför vad orsaken till att denna position inte blir representerade i - och som skapare av - kulturella uttryck som film och litteratur.

Lektor för Institut for Kulturvidenskaber Anita Nell Bech Albertsen har i sitt bidrag till antologin skrivit om, vad hon tror kan vara en koppling mellan, frånvaron av ”indvandrerförfattare” och en medial och politisk bild av invandraren som ”samfundsnassere” eller offer. Andersen menar att det danska folkets attityder påverkas av medias framställning av invandrare. För att erbjuda en motbild i kontrast till detta, och skapa nya berättelser om invandraren, bör litteraturen därför representera denna position i ett mer mångfacetterat porträtt (Albertsen 2013:213). Andersen menar att detta också kan innebära att berättelsen om danskhet, alltså vad och vilken historia som uppfattas som dansk, kan ”beriges” om även den invandrade danska positionen blir representerad i litteratur (ibid. 206). Enligt Andersen finns det författare i Danmark som skriver från positionen som invandrare, men att det finns en beröringsångest för dessa att skriva *om* invandrare eller porträttera invandrare i deras verk. Detta tolkar Andersen som grundat i det politiskt laddade med invandring i Danmark, som kan innebära att ”båset” *indvandrerforfatter* är för laddat och därför är författare mindre angelägna att påta sig denna roll (ibid.205).

Argumenten från denna antologi är i form av att samhällets diversitet bör avspegla det kulturella och litterära landskapet. Med en presentation av delar från detta verk önskar jag att visa vad jag kunnat finna på området i en dansk kontext. Jag är däremot mindre angelägen att kategorisera verket som en del av ett forskningsfält jag vill placera mig i då jag uppfattar antologin som mindre intresserad av *hur* dessa kategorier och representationer *skapas* och vad det gör med litteratur och sanning när det gör och när de inte gör, och mer *vad* dessa representationer *kan* skapa och varför de *inte* gör det.

Litteratur som blir mottaget som ”invandarlitteratur” påverkar hur det läses och hur det som läses tolkas. Forskning om detta kan erbjuda ett vidare samtal om vad dessa författare förväntas representera och om det finns handlingsutrymme för att göra motstånd mot dessa föreställningar och vidare resonera kring *om* och i så fall *varför* och av *vem* positionen som den Främmande bör vara representerad i kulturella uttryck.

5. Analys

Utgångspunkten för vad jag vill undersöka i min analys är styrt under den övergripande frågan: *Hur görs identitet, gemenskap och tillhörighet i mottagandet av berättelser skrivna från positionen som den Andra?*

Jag upplever frågan som öppen och möjlig för tolkning och omtolkning under analysens gång. Detta har skapat en analysprocess som på inget sätt har varit linjär i sin utveckling eller fungerat med utgångspunkt i tematiska ambitioner. Istället har jag försökt vara öppen inför teman som uppenbarar sig i arbetet med texterna. Därför tecknas en analys där de olika temana till tider kommer glida in i varandra. Min förhoppning är att läsaren ska tolka detta som ett tecken på komplexiteten och den variation av tolkningsmöjligheter mitt analysmaterial har. Med detta vill jag påpeka att texterna definitivt kan omtolkas och att min analys och mina konklusioner bör bemötas och berikas med ett kritiskt och ifrågasättande närmande.

5.1 Att möta en text

Att läsa en text innebär utöver en läsning av textens ord, en läsning av de kringliggande symboler som skapas av bland annat den kontext texten befinner sig i, förmedlar (explicit och implicit) och tolkas utifrån. Detta läsande är därför en process som involverar en avsändare och en mottagare och där position och identitet hos dessa har betydelse. Jag vill därför undersöka hur verken från Yahya och Hassan blir mottagna och placerade och vad det *gör* med författarnas och mottagarnas identiteter.

Paratexter kan förstås som allt det som skapar texten i en kontext, eller en genre; det som leder läsaren in i att avkoda materialet utifrån bestämda förväntningar. Alltså något som *placeras* texten i en förmodat igenkännlig kontext för mottagaren. En texts paratext är också hur texten marknadsförs och organiseras i relation till mottagaren (Genette 1997:14). Min analys tar utgångspunkt i det skrivna *om* författarna och deras verk samt verkens utseende, det vill säga att det är paratexter jag använder som analysobjekt.

Verkens paratexter

I en recension av en bok är - förutom själva omtalandet av boken - bilder, symboler och antaganden hos recensenten om författaren en del i en process där boken placeras. Recensioner samt andra texter jag analyserar som handlar om de Yahya och Hassan är givetvis också texter, som även de skapas och motas genom förmedlande paratexter, där den tydligaste är dess vara i sin genre.

En explicit och omedelbar paratext för en bok, är bokens omslag (Genette 1997:10). Via denna kan författare och förlag förmedla vad för intryck mottagaren önskas få av både författare och av verket. Nedunder kommer därför kortare beskrivning av de två verk.

Diktsamlingen *Yahya Hassan*, som bär samma namn som författaren skrivna med vita bokstäver mot en svart, blank bakgrund i pocketformat. Förutom författarens namn står det ”Digte Gyldendal” på bokens framsida. ”Yahya Hassan, född 1995. Statslös palistinæser med dansk pas” står det med små bokstäver på bokens baksida. Boken börjar på första sidan med Yahyas dikter, alla skrivna med versaler.

Brun Mands Byrde är utgiven i inbunden bokform. Omslaget är gult och på framsidan poserar författaren Hassan Preisler enligt en imitation av *Lilla Svarta Sambo* (Helene

Bannerman 1889). Texten på omslaget är i grönt, rött och svart och förutom verkets namn står det ”roman” och Lindhardt og Ringhof, som är namnet på bokens förlag. Boken är tillägnad författaren dotter Sonia och inleder sedan med en dikt från Rudyard Kiplings *Hvid Mands Byrde*. På baksidan står det förutom en beskrivning av verket som handlande om Hassan som ”hör hemma” överallt med utan att någonsin känna sig hemma, en text som beskriver romanen som ”fandenivoldsk selvfiction, rablende udviklingsroman og kontroversiel samfundssatire”

Bokens utseende kan förstås som en paratext kommunicerad av författare och förlag. I förhållande till *Yahya Hassan* blir den information boken förmedlar tydlig för mottagaren, i egenskap av sin sparsamhet. Mottagaren får veta att Yahya är ”statslös palæstinenser med danskt pas”, vilket i min tolkning förmedlar föreställningen om att Yahyas tillhörighet är viktig att poängtera, samtidigt som den är icke-existerande.

Brun Mands Byrde är istället förmedlad med humor och satir, kommunicerat via färgglada färger och författaren som utklädd till Svarta Sambo med dess tillhörande gröna paraply. Hassans bok som kommande från den Andra är därmed övertydligt och förmedlar en föreställning om författarens insikt och distans till denna position.

5.2 Att motta och läsa verken

Recension av *Yahya Hassan* ur *Berlinske* okt. 2013

Vi ved, at årets hidtil mest omtalte danske forfatter er en 18-årig forfatterskoleelev med palæstinensisk baggrund, og at hans bog er en bog om hans eget liv, hans egne erfaringer, hans egne tanker om danskere og »perkere«, som han selv kalder dem, og om det at skrive og om det at være kriminel. Hvilket så igen betyder, at den påfaldende og helt sikkert helt bevidst gennemførte næsten-anonymitet, der karakteriserer bogen som bog, allerede for længst er blevet punkteret, udraderet, elimineret. Gør det bogen i sig selv til noget sekundært? Har vi allerede hørt nok?

Nej. »Yahya Hassan« er også – ud over alt muligt andet – en meget ung digters ganske fururoligende gode digterværk. Derfor skal det tages alvorligt, ikke bare som et udsagn om noget, men som lyrik. Her om en dagligdag hos drengens/digterens familie i Jylland:³

³ <http://www.b.dk/boeger/jeg-elsker-jer-ikke-foraeldre-jeg-hader-jeres-ulykke>

Identiteten bakom en text förklaras också som en paratext av Genette (Genette 1997:8), alltså som något mottagaren *läser* och som vidare påverkar dennes läsning av texten. Det vill säga att föreställningar om den identitet författaren representerar påverkar *hur* mottagaren upplever det den läser. Avsändaren till texten ovan har en tydlig bild redan innan sin läsning av Yahya Hassans bok i förhållande till vad detta är för ett verk. Identiteten bakom verket är redan mystifierad och blir därför en viktig komponent i läsningen av Yahyas diktsamling. Avsaknaden av, vad en kan kalla explicita paratexter i form av verkets utseende, verkar i detta fall fungera som en förstärkande paratext och istället belysa författarens identitet som varande *tillräckligt* i förmedlingen av vad detta är för ett verk.

Enligt Nilsson blir författare som kategoriseras som skrivande från en annan etnisk bakgrund tilldelade en autenticitet som författare utanför denna kategorisering inte anats för (Nilsson 2010:45). I citatet ovan ser jag recensentens påpekande om att Yahyas diktsamling inte ”bara” ska tas emot som en berättelse från en främmande utgångspunkt, som ett sätt att påpeka att det *självlart* är på detta sätt diktsamlingen tas emot på grund av avsändarens identitet som främmande. Samtidigt är berättelsen om Yahya som exotisk och främmande med till att befästa anledningen till att detta istället är ”riktig” lyrik, bland annat i valet av att framhäva en dikt från diktarens ”dagligdag” (vardag). Yahya som främmande och inte en del av den gemenskap som journalisten skriver från och till blir markerat i textens användning av den kollektiva bemärkningen ”vi” i ”Vi ved...” och ”Har vi allerede hørt nok?”. Detta förstår jag som samma ”vi” som Frank och Ümit Necef efterlyser representationer av när de skriver att ”indvander” kan göra *något annat* med dansk konst än den dominerande representationen (2013:11). Användandet av ”vi” i denna kontext blir därmed ett sätt att inte inkludera det som tilldelats det främmande, utan att istället konsumera det och använda det i en föreställning som berikar ”vet”. Hook förstår detta som ett sätt att upprätthålla ett maktförhållande, där ”viet” bibehåller status och privilegier på bekostnad – men samtidigt berikat – av den Andra (hooks 1992:36).

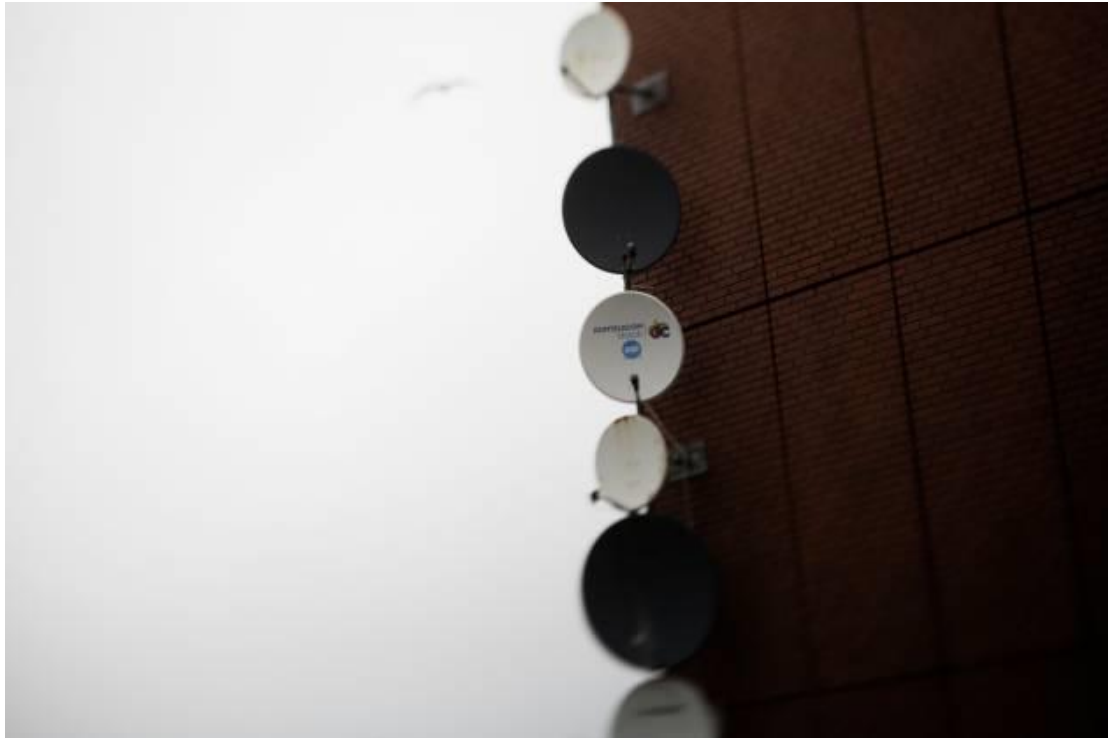

Bild och text från reportage om Yahya Hassan i *Politiken* dec. 2013

På plænen foran den blok, Yahya Hassan voksede op i, sidder en sribet kat og æder af det fugtige græs. En mand i naboejendommen kommer hjem med en indkøbspose fuld af 2-liters colafasker. Der er næsten ingen mennesker denne formiddag i december mellem boligblokkene i Trillegården i Aarhus Vest. Jeg er taget hertil for at se, hvor Yahya Hassan kommer fra.⁴

Reportage om Yahya Hassan, som är sidor långa och som är utförda av två av Danmarks förande dagstidningar tyder på ett stort intresse för vart Yahya Hassan kommer från. En av bilderna från reportaget är bilden ovan på parabler mot betongbyggningar mot en grå himmel. Jag uppfattar text och bilder som bestående av symboler med koppling och antydningar som får mottagaren att placera Yahya i en kontext där förorten blir symbol för *en annan plats*. Denna *annanhet* som Yahya tilldelas blir en grund till fascinationen av Yahya. Fascinationen är dock enbart möjlig om mottagaren av texten inte identifierar sig med Yahyas historia som sin egen. Journalisten blir på detta sätt en förmedlare från- och till- ett kollektiv som Yahya inte är en del av. Jag fortsätter med denna förståelse med en fördjupning i resonemanget

⁴ <http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2169134/da-yahya-hassan-blev-digter/>

från bell hooks om hur västerländska kulturer med ”white supremacy”(hooks 1992:22) blir dragna till föreställningar om den Andra. I framställning och konsumtion av den Andra tecknas en bild av något exotiskt som tillför spänning och annorlundahet till det som i sammanhanget blir den rådande kulturen bestående av vita, manliga medelklassideal. Konsumerandet av Yahyas bok blir i journalisternas porträttering och förståelse av Yahya en del av ett konsumerande av det annorlunda, som blir förkroppsligad av *den* Andra. Detta blir också ett sätt att distansera sig från det som *blir* en omöjlig del av den kultur som journalisten skriver sig in i och skapar möjliga mottagare av. Detta görs i en process där en upptäckt och avslöjande av Yahyas historia inte blir relevant om den inte upplevs som främmande för den som konsumerar den. Enligt hooks blir detta även en ”krydda” som tillför något för den som konsumerar. I processen att tillföra det främmande, fräntas i denna situation det främmande en definitionsrätt och ”ägande” och processen blir därför ett görande som upprätthåller en maktrelation (ibid. 31). Med denna förståelse erbjuder diktsamlingen *Yahya Hassan* den definierande (vita, manliga, medelklassideal) kulturen en möjlighet för inblick i det främmande och berikar därmed med spänning genom konsumtionen av den Andra.

Synliggörandet av en viss positions verklighet kan användas som identitetspolitik, och behöver inte betyda en mystifiering eller esentialisering av den representerade identiteten, utan ska istället ses som en möjlighet för organiserat motstånd (Alcoff mfl. 2006:5). Det som händer i detta sammanhang blir istället en mystifiering som jag menar en kan tolkas som ett avväpnande i förhållande till *möjligheten* för identitetspolitik eller rätt till representation, då verket förlorar definitionsmakt. Jag kommer vända tillbaka till detta resonemang senare i analysen.

Recension av *Yahya Hassan* ur *Politiken* okt. 2013

*Det er lige noget for litteraturlektoren, som i årevis har gået og sukket efter, at nogen udvandt poetisk potentiale af perkerdansk.*⁵

Meningen är från en recension av Yhayas diktsamling. Jag menar att meningen styrker resonemanget ovan. Uttrycket ”att sukke efter” har en laddning som betyder mer än att det är välbehövt eller välkommet. Att ”sukke” efter något har en betydning som påminner om att tråna eller längta efter något. En form för begär.

⁵ <http://politiken.dk/kultur/boger/ECE2102413/yahya-hassans-digte-er-fyldt-med-ild-og-nyskabelse/>

Recension av *Brun Mands Byrde* från *Forfatterweb* 2013

*Forfatteren er gengivet på forsiden af romanens gule cover iført lilla snabelsko, blå shorts og en rød jakke og med en lille grøn paraply i hånden. Han ligner en parodi på Lille Sorte Sambo fra Helen Bannermans gamle børnebog, og på samme måde er hovedpersonen Hassan også en slags fiktiv figur. Han er en påklædningsdukke. Han kan tage snabelskoene på og spille minoritetskortet. Eller tage det stramme designeroutfit på og forsvinde i mængden i New York. Han er vant til at passe ind i alle sammenhænge og er ekspert i at afkode de små, subtile koder, der binder ethvert miljø sammen. Det har han lært, fordi han føler sig splittet mellem to, eller flere, kulturer og derfor desperat forsøger at høre til. (Recension av *Brun Mands Byrde*)⁶*

Texten beskriver hur recensenten uppfattar Hassans bok, som en bok rörande svårigheten i att passa in i olika kontexter. Förklaringen för recensenten blir att detta är något Hassan måste bemästra, då verkligheten består av olika kulturer som Hassan är splittrad emellan, där olika roller tilldelas/förväntas i olika situationer. Detta beskrivs som något han har lärt då han är splittrad mellan dessa kulturer. Kulturerna blir statiska gemenskaper, som Hassan på grund av att inte se dansk ut och är son till en pakistansk pappa, blir splittrad mellan. Recensenten liknar detta med att bli avhumaniserad, en ”fiktiv figur” eller en ”påklædningsdukke”. En komponent i hur journalisten fångat detta budskap är en förståelse av bokens framsida som en parodi på en barnbok handlande om ”Lille Sorte Sambo”. Att bemästra detta, eller *ett behov av* att bemästra detta tilldelas Hassan, och i samma veva blir detta till en bemästring journalisten tar avstånd i att själv behöva hantera. Det spännande, annorlunda och exotiska som Hassan tilldelas är dennes erfarenhet av att bli bemött som något exotiskt, med insikt i något *annat*.

Recension av *Brun Mands Byrde* ur *Politiken* juni 2013

Men idet Preisler til endnu en konference oppe i Norge stiller det tabubelagte spørgsmål: »Præcis hvordan skal vi egentlig gøre noget ved tingene?«, ja, da breder den forlegne tavshed sig omkring ham. Det var jo ikke det, der var meningen; vi skulle have det godt, snakke og hygge ... Med 'Brun mands byrde' vender Preisler sig om og bider den

⁶ <http://www.forfatterweb.dk/oversigt/preisler-hassan/brun-mands-byrde>

velfærdsdanske hånd, der har fodret ham. (...) Fordi spørgsmålet 'hvem er jeg?' stiller sig med en så brændende uafviselighed for et blandet væsen som skuespilleren Preisler, der er frugten af både pakistanske og danske rødder, kommer en stor del af romanen til at forme sig som en næsten detektivisk og kærlig skildring af de mange og umådeligt forskellige individer, der en dag endte med at frembringe et væsen som Preisler.⁷

I denna mening skriver recensenten ut Hassan från välfärdsstaten, och skapar ett avstånd mellan denne och Hassan med metaforen att Hassan ”bider den velfærdsdanske hånd, der har fodret ham”, som omöjliggör Hassan som en del av den danska välfärdsstaten. Hassans identitet blir förstått som en *blandning* av något, vilket tilldelar han värde. Att Hassan förmår att ställa sig kritisk till den ”den velfærdsdanske hånd der har fodret ham” är också en del av det som skapar ”et væsen som Preisler”, alltså något positivt. Utdraget visar de förhandlingar som står bakom praktikerna för exkludering och inkludering i förhållande till nationell gemenskap (Butler 2009:131).

Magnus Nilsson beskriver om en litterär värld i en svensk kontext, där texter skrivna av författare med etnicitet som uppfattas som främmande bedöms och värderas med ett *etniskt filter*. Detta leder till vad Nilsson kallar en *identitetspolitisk lässtrategi* (Nilsson 2010:26). Nilsson menar att denna strategi tilldelar texten egenskaper som att varande från en exotisk identitet, och förväntar därmed av texten att innehålla erfarenheter och manifestationer av just denna identitetsposition. Texter som kategoriseras som främmande utifrån den identitetspolitiska lässtrategin läses därför ofta som självbiografiska och därmed avspeglade av en verklighet, i vilken dessa erfarenheter kan bli synliga. Något som går att identifiera i texten ovan då romanens huvudperson blir refererad till författarens ”væsen”.

De båda verken kan synliggöras som mottagna från en främmande position, med en förväntan om att kunna bidra med något från denna position. Detta skapar verken i en bestämd genre. Frow tolkar genre som något verklighetsskapande, som organiserar och strukturerar och i och med det skapar en ordning där verkligheten ges sin mening (Frow 2006). Detta sker i relationen mellan text och mottagare, som ett gemensamt skapande under social påverkan (ibid. 102). Vidare uppfattas denna

⁷ <http://politiken.dk/kultur/boger/ECE1985888/klingende-skaeg-og-skarp-debutroman-revser-godhedsindustrien/>

sociala påverkan som institutionella krafter som skapar genre i förhållande till status och mening. Genre är med denna förståelse ett sätt att skapa positioner, relationer, möjligheter och gränser i sociala kontexter (ibid. 144). Att identifiera verkens placering i förhållande till genre blir därför relevant och en grund för att vidare analysera vad för positioner, relationer, möjligheter och gränser som vidare skapas.

5.3 Författarens identitet

I förhållande till båda författarna (Yahya Hassan och Hassan Preisler) har media förstått och mottagit deras verk i med anknytning till föreställningar om författarnas koppling till nation och kultur. Om Yahya har två av Danmarks största dagstidningar (Berlinska och Politiken) haft flera sidor långa dagboksliknande reportage, där de följt Yahya under en tidsperiod samt besökt de platser där Yahya är uppvuxen. Utan att påstå att författarnas verk har någon likhet eller att uppmärksamheten för de två författarna bör ha liknat varandra i omfång eller sätt, är det nästan omöjligt att *inte* identifiera hur väsentligt mycket mer det skrivits om Yahya i förhållande till dennes "historia" och vardag. Detta gäller för övrigt även Yahya i förhållande till andra danska författare.

Nilsson skriver om föreställningen - och förväntan - om att den främmandes position ska erbjuda en *berättelse* om en verklighet mottagaren upplever som spännande och exotisk (Nilsson 2010:45). Detta menar Nilsson också är en verklighet som internaliseras i såväl författare som mottagare, och tilldelar författaren en form för kapital *som* annorlunda. Olsson (2004) synliggör rapportskrivning som ett försök på att ge "den röstlöse" en röst, genom att representera denne och dennes (föreställda) verklighet. Detta menar Olsson samtidigt är omöjligt, då en är i behov av en position för att kunna tala eller skriva; en situerad plats som ger orden sin mening (ibid. 262). Smith resonerar i samma linje, och menar att objekt *som* positioner, alltså som representanter för identiteter, är en språklig bedrift (Smith 2005:85). Att representera en annans position måste därför bli en omöjlighet, då avsändaren alltid intar "sin" position när den skriver/berättar. Att bli representerad är samtidigt att få en föreställd "gåva", vilket både tilldelar gåvobringaren en maktposition i det att ha möjligheten att representera, samt att vara den som *kan något* den representerade inte kan (ibid. 209).

Samtidigt kan detta synliggöras som ett sätt att hålla den ”främmande” röstens position på avstånd samt fastslå den som främmande och annorlunda, då den blir i behov av att representeras. Jag menar att de reportage som gjorts av Yahya kan uppfattas utifrån båda dessa utgångspunkter. Dels utifrån en analys där identiteten och erfarenheten Yahya är i fokus, i en process där denne blir annorlunda och exotifierad, men också som ett sätt att fixera Yahya i en position som annorlunda, och därmed manifesteras definitionsrätt i förhållande till det främmande.

Hassan Preisler porträtteras på ett annat sätt, vilket exemplifieras i kommande recension av författarens bok. Det finns ett kapital som tilldelas Preisler i egenskap av dennes förhållande och anknytning till andra länder än Danmark, som inte grundas på samma värden som är kopplade till Yahya.

Recension av *Brun Mands Byrde* ur *Berlinske* maj. 2013

Med sin speedsnakkende fortællerstemme af næsten dan turellske dimensioner fører Hassan Preisler læseren til både New York, Madrid og Beirut, med pitstop i Lahore, Berlin og Bagsværd og med udsigt til bl.a. Rudyard Kipling og Leonard Cohen. Han serverer mangolassi og kalvekløer i Sialkot og stegt flæsk og tømmermandsopbyggende byture i København, han lader os få et glimt af Harvey Keitel og lokaliteterne på Actor's Studio, præsenterer os for sit kæmpe stamtræ, hvor grene af pakistanske aner og danske forfædre får liv gennem hans eminente pen, og han laver skønne sløjfer på historien, bl.a. i en scene hvor han på en amerikansk konference slår knuder på sig selv for ikke at komme til at sige noget stødende om nogen som helst.⁸

Recension av *Brun Mands Byrde* ur *Politiken* juni 2013

Fordi spørgsmålet 'hvem er jeg?' stiller sig med en så brændende uafviselighed for et blandet væsen som skuespilleren Preisler, der er frugten af både pakistanske og danske rødder, kommer en stor del af romanen til at forme sig som en næsten detektivisk og kærlig skildring af de mange og umådeligt forskellige individer, der en dag endte med at frembringe et væsen som Preisler.⁹

Här görs inte samma arbete i att kartlägga eller undersöka Hassans föreställda vardag eller tidigare levnadsvillkor som är fallet med Yahya. Hassan, som är etablerad i en

⁸ <http://www.b.dk/boeger/denne-her-bog-er-ikke-for-integrationsarte-sjale>

⁹ <http://politiken.dk/kultur/boger/ECE1985888/klingende-skaeg-og-skarp-debutroman-revser-godhedsindustrien/>

dansk kontext, med ett framstående position inom den danska kultureliten, kan förstås som *mer* dansk än Yahya, och därför inte lika exotisk eller spännande. Detta synliggör hur klass har en påverkan på framställningen av dessa författare. Hassans bakgrund blir därför inte lika spännande eller väsentlig att konsumera, då Hassan tillhör samma klass som texterna om författarna vänder sig till och är skrivna från. Hassan ges därför inte en position av att vara främmande och blir därför heller inte under samma *behov* för att *bli* definierad eller representerad. Hassans bärande på det främmande blir en tillgång, en berest erfarenhet likt en kosmopolit, där vita medelklassnormer görs till en del av kapitalet med referenser till Leonard Cohen (vit manlig musiker) och Harvey Keitel (vit manlig skådespelare) och förmågan att jonglera mellan de olika geografiska platser, med dess tillhörande seder. Hassans källa till kunskap i egenskap av att vara främmande blir därmed i form av erfarenhet, som något positivt laddat *och* som något recensenten kan identifiera sig med. Yuval-Davis menar att nationella gränser är dragna av kulturella föreställningar som disciplinerar och formar (Yuval-Davis 2011:19). Vidare förstår Anderson nationalitet och nationell tillhörighet som former för kulturella artefakter (Anderson 2006:4). Utifrån dessa två förståelser av nationen förstår jag nationen som egenskap av gemenskap och som socialt skapad genom kulturella markörer. Hassans möjlighet för att skapa en delad erfarenhet och bli igenkänd hos journalisten kan därför ses som ett resultat av de kulturella markörer (så som konstnärliga referenser och kontinental mobilitet) som journalisten tilldelar Hassan, vilket blir en del i en process där Hassan blir ”lik”. Detta kan sättas i förhållande till Scotts forskning, där ”rätt” olikhet skapar likhet som leder till jämlikhet (Scott 2010). Alltså där en kulturell förståelse av något uppfattas på samma sätt och leder därför till möjligheten för att värderas på samma premisser. Recensenten identifierar alltså ett främmandeskap som identifieras som olikhet utifrån igenkännbara tecken på olikhet, vilket gör att Hassan kommunicerar en *förståelse* för olikhet som vidare gör att recensenten kan uppfatta en jämlikhet.

Det finns också en skillnad att identifiera i förhållande till hur grunden till dessa två identiteters förmåga att skriva går att förklara eller huruvida den blir förståelig.

I citaten nedan, som är en del av reportaget av Yahya i dagstidningen Politiken, beskriver journalisten ett behov av att identifiera en vändpunkt när det hela ändrade sig för Yahya, vilket resulterade i att Yahya nu är miljonär,

debutantsprisvinnare, årets mest debatterade person och till och med beskrivs som en messias:

Repotage om Yahya Hassan ur *Politiken* dec. 2013

For fire dage siden vidste ingen, hvem 18-årige Yahya Hassan var. Nu er han landskendt. Alle vil tale med forfatteren, der med Caps Lock slået til har skrevet digte om at blive slået af sin palæstinensiske far med trælameller, er »vred på sin forældres generation« på forsiden af Politiken og i Deadline på DR 2 forbander muslimske hyklere og siger, at en kritisk sociolog skal »holde sin kæft«. Normalt, når man møder en person og prøver at forstå, hvem han er, leder man efter vendepunkter i det menneskes liv. Var der et tidspunkt, hvor det hele tog en drejning, og noget ændrede sig? Yahya Hassan sidder midt i det, her alene foran toiletdøren. Det er begyndelsen på et gennembrud i dansk litteratur, der på få uger forvandler Yahya Hassan til millionær, debutantprisvinder, årets mest debatterede person og dansk litteraturs nye messias.¹⁰

Där Hassans värde som författare är sammankopplat med dennes *erfarenhet* av det annorlunda, fungerar Yahyas kapital annorlunda. Här blir erfarenheten mer en börda, som blir *gjort* till något värdefullt. *Hur* detta blir värdefullt ser jag som beroende av Yahya som förmedlare av detta *som* värdefullt eller på ett värdefullt sätt. Att få något att veta om det liv som Yahya representerar är alltså inte ett värde *i sig*, utan vinner sitt kapital via en identitet som Yahya. I texten ovan blir förklaringen på Yahyas succé, att det i dennes liv inträffat en vändpunkt. Uttrycket vändpunkt kommunicerar att det existerar ett sammanhang mellan en förändring och Yahyas succé. Den kontext och det som får definiera Yahyas liv innan vändpunkten görs därmed omöjligt som en kontext där succé och den danske litterära världen hör hemma. Genom avståndstagandet från denna kontext och genom beskrivelsen av Yahya som ”en messias”, skapas en berättelse om en individ som lyckats bryta in och förbluffa på den danska litteraturscenen. Gapet mellan föreställningar om Yahyas ”tidigare” liv och det liv där denne blir författare behöver en förklaring, en vändning som möjliggör erfarenheten eller bördan, som en tillgång.

Repotage om Yahya Hassan ur *BT* jan. 2014

Det er sommeren 2013. Han er pusher, han er poet. På samme tid. Han er et helt usædvanligt menneske. Han sælger hash, og han skriver et digt. Samtidig. Rapsери bliver til

¹⁰ <http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2169134/da-yahya-hassan-blev-digter/>

*ord, trusler bliver til ord, røveri bliver til ord.*¹¹

Citatet skapar glapp och dikotomi mellan hash, tjuveri, hot och rån och identiteten som diktare. Meningarna visar också hur Yahyas erfarenheter inte är kapital *i sig själv*, men genom Yahyas förmåga och egenskap av att vara ”et helt usædvaneligt menneske” får erfarenheterna sitt värde.

Brown menar att när identitetspolitiska kamper blir till individers kamper med utgångspunkt i individens position som sökande upprättelse, skapas vilja för förändring genom ett individuellt *jag* istället för ett *vi* (Brown 2008:69). Detta skapar vidare förändringspotential på västerländska liberala premisser, där identiteten blir statisk i sin position. Denna form för identitetspolitik blir till ett fokus på individens krav på rättigheter eller representation utifrån normativa värden och skapar därför ingen fundamental ändring i de rådande maktstrukturerna.

Yahyas uppmärksamhet har hyllats som en efterlängtd röst från en position som tidigare varit frånvarande i den danska litteraturen. Yahyas tilldelas en position, ett värde, och förväntas kunna bidra med något utifrån en demokratiseringslogik, där alla förväntas bli representerade. Yahya *representerar* därför sin position och därmed en identitet utan ett ”vi” i identitetsförståelsen, då texterna om Yahya avlägsnar han från positionen som blir representerad genom att skapa han som unik i sin ”bakgrunds” kontext. Logiken blir därmed att Yahya lyckas visa en verklighet som uppfattats som viktig att *bli* representerad, men i gränsdragningen av Yahya och denna verklighet *representeras* den egentligen aldrig. Resonemanget kan förstås med hjälp av begreppen de olika förståelserna av representation utifrån begreppen *darstellen* och *vetreten*. Yahyas representerar något i föreställningen om att denne har en historia och insikter som kan bidra med en representation av en verklighet. Men det som händer i mottagandet av Yahyas historia, är att det skapas en distans mellan Yahya och det han föreställs representera. Istället för att Yahya representerar något (*vetreten*) kan det därför tolkas som att Yahya *blir en representant* för detta (*darstellen*).

Genom att upphöja Yahya till ett fenomen, *isolerar* Yahyas position som ”talang”, och gör denne till ett enastående tillfälle, vilket i samma stund som dennes position blir representerad, avlägsnas alltså också positionen från den gemenskapen som förväntas bli representerad. Om detta ses på med Olssons ögon kan det förstås

¹¹ <http://www.bt.dk/danmark/laes-hele-digterens-historie-yahya-hassans-kamp>

som ett maktutövande, då det Yahya föreställs representera hamnar i en position där det omöjligt kan representera *sig själv*, samtidigt som de mottagit ”gåvan” att bli representerad. Vidare i sällskap av Brown (2008) kan detta förklaras som ytterligare ett avväpnande av den identitetsposition som Yahya representerar. Detta genom att avlägsna Yahya från det kollektiv denne förväntas representera och framställs istället som en representant för en identitetsposition som blir definierad och förstådd på premisserna hos den rådande kulturen.

Reportage om Yahya Hassan ur *Politiken* dec. 2013

»Folk tror, han hader muslimer eller er islamfjendsk. Det er han ikke. Uden islam var der ingen Yahya. Uden den måde han var opdraget på, var han ikke blevet til den, han er. Alt det pres omkring ham har skabt ham. Ligesom diamanter bliver skabt af modstand«¹²

Nu är jag som sagt inte ute efter att göra en jämförelseanalys mellan Yahya Hassan och Hassan Preisler, men en efterfrågan efter samma ”vändpunkt” när det kommer till texter om Preisler är inte till att få öga på. Jag identifierar istället två väldigt olika sätt att motta och förstå identiteten bakom litteratur som tilldelas ett främmandeskap. Detta visar sig ha att göra med vilka de uppfattas som i förhållande till identitet, men också vilken sort tillhörighet och igenkännande de tilldelas i förståelsen hos mottagaren.

5.3 Författarskap som geni vs. arbete

Reportage om Yahya Hassan ur *BT* jan. 2014

Han er 18 år gammel, men allerede en stjerne, som Danmark ikke har set før. Som skudt ud af ghettoen i Aarhus V. kom han med sin vrede og sønderlemmende kritik af parallelsamfund og imamernes 'påbud' og 'forbud' på avisernes forsider. Digteren Yahya Hassan blev dét, danskerne talte om. Men hvordan blev han den, han er?¹³

Detta är intron till ett reportage indelat i tio kapitel, som är publicerat i tidningen BT

¹² <http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2169134/da-yahya-hassan-blev-digter/>

¹³ <http://www.bt.dk/danmark/laes-hele-digterens-historie-yahya-hassans-kamp>

under överskriften ”Yaha Hassans kamp”. Som analysen även tidigare visat, synliggör denna text hur Yahyas historia och bakgrund blir värdefull och nära sammankopplat med dennes värde som diktare. Bakgrunden och historien befästes som annorlunda och denna annorlundahet visar sig värdefull som uttryckt av individen och geniet Yahya. Yahyas historia och det han representerar förmedlas alltså genom att Yahya blir en individ; ”skudt ud af ghettoen (...) kom han med sin vrede og sønderlemmende kritik af parallelsamfund”, men samtidigt genom att Yahya frånskrivs dennes historia, som analysen tidigare poängterat. Yahyas unga ålder blir också en faktor som skapar författaren som den unika, ensamma individen som ”mot alla odds” har lärt sig skriva och genom detta kan erbjuda Danmark en inblick i den danska ”ghetto”. En inblick som bland annat följande citat visar när journalisten från samma reportage besöker det kvarter Yahya är uppvuxen i.

Forbi en Fakta med et skur til drankerne, en kiosk og et bibliotek, der også er kulturhus. Abu Malek går igennem tunnelen, hvor Yahya Hassan solgte stoffer som pushervikar.¹⁴

Med Browns förståelse av identitetspolitik som riskerar att bli kontraproduktivt i förhållande till möjligheten för radikala förändringar i maktstrukturer (Brown 2008:43) efterfrågar Brown istället, vad Brown ser som en möjlighet, i *viljans* politik, där vad en *vill* är en utgångspunkt för förändring, istället för vad en *är* (ibid. 69). Identitetspolitik med utgångspunkt i den stigmatiserade identitetspositionens rätt till normens privilegier, berättigar inte bara dessa privilegier som universell standard, det naturaliserar även identitetens vara som statiskt, och abstraherar från förståelser av identiteter som sociala processer. Att representera, och därmed skapa (Hall 1997) Yahya som en ensam förespråkare, vars uppmärksamhet och erkännande är sammankopplat med dennes status som geni och enastående, kan alltså igen med Browns perspektiv synliggöras som ett avväpnande i förhållande till vad Yahya representerar. Yahya blir därmed gjord som ”lyckad” inom ramarna för ett vitt medelklassideal, där historien om den lyckade från förorten får ”vara med” i en gemenskap för att denne lyckats på gemenskapens premisser. I kontexten av att resonera kring nationell gemenskap kan detta även ses som en del av de förhandlingar

¹⁴ <http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2169134/da-yahya-hassan-blev-digter/>

bestående av exkluderande och inkluderande praktiker (Butler 2009:131). Något som också följer Scotts linje, där förhandlingar om likhet och olikhet synliggörs som en del av den nationsskapande processen.

Recension av *Brun Mands Byrde* ur *Berlinske* maj 2013

Den er ikke for integrationssarte sjæle, hverken af den ene eller anden slags – firkantet dogmatik skydes i sæk med et bombardement af ord og nuancering, og man sidder efter endt læsning tilbage med større forståelse for både dobbeltkultur, pakistansk kultur og ens egen jeg-ved-bedst-kultur. Det vil der utvivlsomt være nogle, der ikke kan kapere. For selv om skuespiller og kunstnerisk leder af teaterkompagniet dansk dansk Hassan Preisler skriver med et overskud af humor og god karma, så får han nikket en del skaller til både den velmenende, selvgode integrationsindustri, til forurettede, arrige indvandrerefterkommere og til frygtssomme, snæversindede fremmedfjender. Og ja, til sig selv.¹⁵

Detta är en del av en recension av Hassan Preislers bok. Hassans förmåga att skriva och förmedla vad som tas emot som ett budskap är bundet upp på Hassans *ord*. I min läsning beskrivs Hassans talang, som bundet till det språk och den *kunskap* denne har i att arbeta som författare. Hassans position som ledare av ett teaterkompani blir nämnt i samband med hur Hassan värderas som författare. Detta fungerar också som stöd, för att förmedla för läsaren hur Hassan kan inta en position med ”overskud af humor og god karma”. En del av premissen för att Hassan räknas med i gemenskapen som avsändaren för denna recension skriver sig själv in i, blir att Hassan *har tillgång* till en accepterad position, som denne därmed kan tala och ”nikke skaller” från. Olsson menar att det är avgörande när en skriver, att en har en plats att skriva från (Olsson 2004:262). Denna plats är i behov av att bli igenkännbar och ”läst” på ett överenskommet sätt för att kommunikationen ska bli lyckad och den gemensamma förståelsevärlden kan reproduceras (Smith 2005:83). Det vill säga att även om Hassan skulle vilja förmedla eller representera *något annat* än det som mottagaren uppfattar, blir denna verklighet inte befäst, om mottagaren inte visar denna verklighet som igenkännbar. Motstånd kan alltså synliggöras som möjligt i litteratur om identiteten bakom en text kan mottas eller skriva sig in i något annat och inte reproducera samma verklighet och maktstruktur. När Hassans text blir mottagen enligt rådande förståelser

¹⁵ <http://www.b.dk/boeger/denne-her-bog-er-ikke-for-integrationssarte-sjæle>

av gemenskap och tillhörighet, värderad och recenserad av strukturer Hassan i sin roman *gör något med* kan därför förstås som hämmande för möjligheten för denna process. Nästa utgångspunkt för analys blir att närmare undersöka denna möjlighet.

5.5 Identitetpositionens möjlighet som utgångspunkt för förändring

Både Wendy Brown och Mara Lee är tydliga med att identiteter inte får fixeras om de ska innehålla en form för förändringspotential genom att använda identiteten som utgångspunkt för radikaliserings (Lee 2014:179). Jag vill mena att i mottagande av Yahayas text, fixeras Yahyahs identitetsposition, vilket alltså kan tolkas som ett frångående av positionens möjlighet att förändra. Lee skriver om möjligheter för identiteters politiska mobilitet genom litterära processer, medan Brown vill lyfta fram en politisk *vilja* framför ett politiskt objekt. Dessa två teoretiker är relativt långt från varandra i argumentation och forskningsfält, men jag menar att förståelsen av identitetens möjlighet som politiskt verktyg kunde dra åt samma håll, vilket ger mig en möjlighet att sammankoppla litteratur och identitetspolitik.

Reportage om Yahya Hassan ur *BT* jan. 2014

Her vokser anden- og tredjegenérations-indvandrere op i samfund, hvor der tales arabisk i lejlighederne, i gårdene mellem boligblokkene og i moskéen, mens børnene i de nærliggende skoler lærer det danske sprog, den danske historie. Men når de kommer hjem om eftermiddagen, mødes de af lyden af koran-radio fra Mellemøsten og af forældre, der, siden de ankom til Danmark, har kunnet skabe det, der kaldes parallelsamfund, hvor den lokale imams påbud og forbud er den lokale lov.

Her sælges hash, stjalne mobiltelefoner og bærbare computere.

Hver dag. Året rundt. Unge, kortklippede og hadefulde mænd styrer gaderne i disse ghettoer, driver rundt, på kontanthjælp, normløse, ligeglade og fuck dig.¹⁶

Litteraturen kan alltså tolkas som en arena där identitetspolitik och

¹⁶ <http://www.bt.dk/danmark/laes-hele-digterens-historie-yahya-hassans-kamp>

förändringspotential äger rum och har en möjlighet för att *göra* något.

Utgångspunkten för detta menar Lee är att skrivandet måste få vara ett forum där ovälkomna begär får en plats (Lee 2014:18). Jag förstår detta som att det skulle innebära en ”störning” i den relation mellan text och mottagare som både Smith (1999, 2005) och Frow (2005) skriver om. Alltså att den relation mellan text och mottagare, som kräver gemensamma förståelser för den verklighet texten presenterar måste utmanas och öppna plats för nya förståelser. Via detta, har litteraturen enligt Lee, en möjlighet att ”materialisera fantasier” (ibid. 21). Det innebär också att istället för att positionen som den Andra, stigmatiserade, blir ett vara som produkt av sociala föreställningar och får därför en möjlighet för politisk mobilitet.

I utklippet ovan, som är ett utdrag från ett reportage av Yahya, förstås Yahyas identitet som *tyngd* av sin omgivning. Den danska nationen framställs som görande i försök på en integrering som ”lærer de danske sprog, Dansk historie”. Detta förstås i kontrasten av ett ”men” som vidare förklarar försöket som hopplöst, då det från ”Mellemøsten” skapar ett parallellsambånd. *Resultatet* av detta samhälle förstås som hashhandel och ”stjålne mobiltelefoner og bærbare computere”. Individerna i detta sammanhang är ”unge, kortklippede og hadfulde mænd”. Nu ska jag inte tillskriva Yahyas *verk* några identitetspolitiska ambitioner, men promoveringen av *Yahya Hasssan* och det Yahya själv förklarar som ”Det er min historie. Det er ikke så meget at ræfle om. Ærlighet var premissen”¹⁷ kunde förstås som en möjlig *utgångspunkt* för identitet som förändringspotential genom litterära fantasier (för att använda Lees uttryck). Jag ska inte försöka blanda mig i Yahyas diktars möjliga förändringspotential, men då text är i detta sammanhang blir vedertaget som något verklighetsskapande och relationellt mellan en text och en mottagare, är vad Yahyas text *resulterar* i förståelser av identitet relevant, då intresset för just identitet och narrativ har varit i enorm fokus i mottagandet av Yahya. Med avstamp i detta resonemang menar jag att Yahyas texter görs omöjliga som förändrande för den identitet Yahya tilldelas att representera. Den politiska mobilitet som Lee efterfrågar blir omöjlig när omständigheterna blir produkter av individer, istället för att förstå individer som produkter av omständigheter. Detta kunde möjliggjort *positionen* recensenten ovan beskriver, istället för identiteten. Brown menar att användandet av identitet i liberala diskurser blir beteendebaserade (Brown 42). Det vill säga att socialt

¹⁷ <http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2169134/da-yahya-hassan-blev-digter/>

handlande eller sociala situationer blir kategoriserade som klassificerade sociala positioner. På detta sätt kan identitet förstås som en disciplinerande praktik. Görandet av identiteter som blir en del av Yahyas "historia" kan alltså tolkas som disciplinerande praktiker, genom att skapa identiteter förklarade via beteende.

Grunden för ambitioner om att identitetspositioner kan användas som utgångspunkt för social förändring, är att identiteten tolkas som en *situation* som resultat av sociala relationer och maktstrukturer; ett förkroppsligande av sociala relationer (Moya 2006;96). Även Smith påpekar att sociala relationer fyller inget värde om de enbart blir beskådade, utan ska användas *som* beskådare för att identifiera makt och sociala relationer (Smith 1999:7). Genom att avlägsna Yahya från de kollektiv han förväntas representera, och kunde erhålla en förändringspotential från, blir Yahya inte bara definierad och inkluderad i texternas gemenskaper utifrån igenkännbara föreställningar om annorlundahet, som ett sätt att avvärja dennes förändringspotential, den *situation* Yahya erhåller som kunde säga något om maktförhållanden och strukturer blir dessutom osynlig och otillgänglig.

5.5 Kön och sexualitet som nationell markör

Feministiska teoretiker (jmf. Nira Yuval-Davis 2000, Joan Scott 2010) har undersökt hur föreställningar om nationell tillhörighet har ett tydligt samband med föreställningar om kön och sexualitet. Kön har identifierats som delaktig i skapandet av nationalitet, i görandet av en nationell förståelse av kön (Scott 2006), samt nationens "kropp" som varande könad, där försvar av nationen samt hot mot nationen präglas av könade föreställningar (jmf. Edwards 2007). I processer där identitet och gemenskap förhandlas och omvandlas är det därför relevant med en analys som förhåller sig till hur kön fungerar och opererar i dessa processer.

Reportage om Yahya Hassan ur *Politiken* dec. 2013

Mange i området drillede ham, fordi han snakkede rent dansk og ikke havde den der lorteaccent. Han gik op i sprog. Han var ikke typen, der bukkede under for gruppepres», siger han og uddyber: »Yahya var en grov dreng. Ikke nogen tøse. Han var sådan en, der slog tilbage, selvom der var fem på ham. Han har nosser. Og så er han ekstrem. Som rapper, som

*digter og som person. Havde han været seriemorder, havde han nok været sådan en, der dræbte folk langsomt med kniv.*¹⁸

Detta är en beskrivning av Yahya Hassan från en av Yahyas vänner. Här blir Yahas vän en del av berättelsen om Yahya. Yahyas vän blir en del av det främmande Yahya varit en del av, dels i språk, men också i görandet av det maskulina. Maskulinitet och främmandeskapande har det forskats och skrivits en hel del om i nordiska kontexter (Gottzén, Jonsson 2012).

*Unge, kortklippede og hadefulde mænd styrer gaderne i disse ghettoer*¹⁹

Denna mening från det föregående utklipp från reportaget av Yahya och exemplifierar tydligt hur en ”macho-man” får representera den Andra. Processer där den Andra mannen framstår som hotande, våldsam och primitiv har synliggjorts som processer som framhäver den nordiska mannen som jämställd och ”god”, på bekostnad av den Andra mannen (Gottzén, Jonsson 2012:10). Tillbaka till skildringen av Yahyas vän. Detta uttalande kommer inte från journalisten själv, men är genom denne en framställning av vad som blir den Andra mannen. Att ha ”nosser”, att inte vara ”nogen tøs”, är föreställningar som kopplas ihop med att ”slå” och vara ”en grov dreng”. Denna framställning kan alltså dels tolkas som ett sätt för journalisten att porträttera den Andra mannen, men det händer också något med tillhörighet i denna framställning. Uttalandet av Yahyas vän är en del av upptäckandet av Yahya, och som tidigare nämnt fungerar detta upptäckande som ett sätt att ta avstånd. Journalisten kan därför förstås som skrivande ut ur Yahyas och dennes väns gemenskap, genom att använda maskulina markörer, tillhörande den Andra. Smiths förståelse av behovet av ett igenkännande mellan avsändare och mottagare för att textens mening ska bli ”till verklighet”, än en gång användbar. Utifrån detta resonemang förstår jag uttalandet som ett skapande av en maskulin identitet, som blir förmedlad och förstådd genom skapandet av den främmande Andra.

Reportage om Yahya Hassan ur *Politiken* dec. 2013

¹⁸ <http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2169134/da-yahya-hassan-blev-digter/>

¹⁹ <http://www.bt.dk/danmark/laes-hele-digterens-historie-yahya-hassans-kamp>

Gæsterne i det tætpakkede rum klapper. Yahya Hassan baner sig vej gennem menneskene helt nede bagfra, som en gæst til sin egen reception. Foran forsamlingen bladrer han længe i bogens sider. I 45 sekunder står vi i absolut stilhed. Så vælger han, tilsyneladende næsten tilfældigt, et digt på side 106. »JETLAGSFORMØRKELSE«, siger han højt med dyb stemme og udtaler tydeligt hver eneste stavelse i ordet. Messende i en takt et sted mellem rap og koranrecitation læser han op. JEG FORTJENER IKKE MIN FØDSEL JEG PISSER JO PÅ MIN EGEN GRAV OG PÅ GRAVEN VED SIDEN AF SOM MÅ VÆRE MIN FARS. Han skifter vægt fra den ene fod til den anden som en bokser. Vugger med overkroppen og trækker vokalerne i langdrag. Versalerne slår luften ud af tilskuerne. »Det er for sindsygt!«, hvisker en kvinde blandt gæsterne.²⁰

Forskare om nation och kön har även synliggjort hur den Andra mannen framställs som ett hot mot nationens kvinnor (jmf. Eduards 2007) som en del av en process där det främmande blir i behov av att hållas på avstånd. Den Andra mannen framställs därför som barbarisk och primitivt förförande, något som det finns många exempel på i postkolonial teoretisering (jmf. Catomeris 2005).

I citatet ovan beskrivs Yahya med ord och uttryck som för tankarna till en betraktare av ett naturfenomen eller ett djur, där rörelser och spekulationer om Yahyas framträdande *studeras*. Yahyas kontakt och koppling till publiken beskrivs i förhållande till en boxare, en metafor som annars känns främmande och ovanlig i beskrivningen av en diktare. Till och med Yahyas ord får kroppsliga egenskaper när ”versalerne slår luften ud af tilskuerne”. Den som texten förmedlar som häpnad och påverkad av intrycket är en kvinna som viskar till sin väninna ”det er for sindsygt”. Vidare har journalisten med ett citat av en annan deltagare i samma event.

Hans otte år ældre kæreste, som han mødte for et halvt år siden, er der også. »Den knægt ender med at få mere fisse end Frank Sinatra«, siger Hans Krull.²¹

Citatet från Hans Krull (dansk mindre känd konstnär) förstås i samband med att journalisten förmedlar Yahyas förhållande med en åtta år äldre partner. Jag förstår citatet i relation med förgående text och med samma ögon identifierar jag ett görande

²⁰ <http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2169134/da-yahya-hassan-blev-digter/>

²¹ <http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2169134/da-yahya-hassan-blev-digter/>

av den främmande som lockande och förförande av (nationens) kvinnor. I främmandegörandet av Yhaya blir dennes könade och sexualiserade identitet ett viktigt element i skapandet av Yahyas identitet, som med en blandning av fascination och avund avlägsnar Yahya från både journalisten och de andra identiteterna texten presenterar. Samtidigt är tendensen av avund i Hans Krulls uttalande ett sätt att inbjuda Yahya till den nationella tillhörigheten som könad och sexualiserad. Genom att tillsluta sig Scotts forskning som visar hur likhet i sexuella och könade uttryck (Scott 2010) leder till inkludering, kan detta synliggöras som ett sätt att inkludera Yahya. Vidare kan Yuval-Davis resonemang om könade praktiker som grundläggande i nationsbygge (Yuval-Davis 2011) styrka detta resonemang. Jag analyserar det som att det kapital Yahya tilldelas på grund av föreställningar om det främmande och spännande i detta sammanhang blir sexualiserat och i en process som befäster Yahyas annorlundahet som positivt och välkommet, inbjuds Yhaya i en maskulin homosocial gemenskap. Detta kan tolkas som att Yahya blir accepterad i textens gemenskap, men med textens avsändare och mottagare som definierande och disciplinerande för identiteten Yhaya Hassan.

Hassan Preisler skriver i sin roman om hur det är för huvudrollskaraktären i romanen att vara pappa och att få ett förhållande med sina barns mor att fungera. Förutom att komma med kritik till det danska samhällets segregering och homogenisering skriver en recensent om *Brun Mands Byrde* (Politiken jun. 2013):

Samtidig er 'Brun mands byrde' også en munter og vittig selvbiografi fra en selvudnævnt »præmieperker«, der rejser til New York på stipendium og næsten møder Al Pacino, som glad tager for sig af danske piger, men ender med dejlige May, der selv er et etnisk blandingsvæsen.²²

I denna mening står det ”danske piger” och den ”dejlige May” för det som synliggör Hassan som inte bara en kritisk röst som vill slå ner på problem med det danska samhället, utan också som en man som utan problem kan inta en bekymmerslös position. Jag menar att även detta är ett uttryck för att Hassan blir inbjuden i en könad gemenskap, där bekräftandet om att sexualitet och kön är förståeligt och igenkännbart, skapar möjligheten för tillhörighet.

²² <http://politiken.dk/kultur/boger/ECE1985888/klingende-skaeg-og-skarp-debutroman-revser-godhedsindustrien/>

5.6 Att identifiera eller att vara det annorlunda och kapital

Recension av *Brun Mands Byrde* ur *Litteratursiden* jul. 2013

*Hassan Preisler skriver om Hassan Preisler, der føler sig splittet mellem to identiteter. Om følelsen af evig mistænkeliggørelse og sit store arbejde med at skabe Hassan – sig selv.*²³

Texten är från en recension av *Brun Mands Byrde*. Att förstå Hassan som ”splittet mellem to identiteter” innebär att Hassan har två identitetspositioner att förhålla sig till. Vidare i texten blir det tydligt att dessa två identiteter handlar om en pakistansk och en dansk.

*Nå, nok om mig, nok om genre og nok om stil: Til værket! Hovedpersonen Hassan er søn af en dansk mor og en pakistansk far. Han er uddannet skuespiller, berejst som få, har kone og en dejlig lille datter (til hvem bogen er tilegnet) – og så lider han voldsomt under ikke rigtigt at kunne definere sig selv. Allerede tidligt i bogen skriver han: ”Jeg lever i spændet mellem to identiteter, eller måske snarere i spændet mellem forestillingen om to identiteter: den pakistanske og den danske”. Og denne identitetskrise bliver på tragisk vis en joker i alt, hvad Hassan foretager sig.*²⁴

Beskrivningen av Hassans två identiteter erbjuds trots att Hassan haft tillknytning till fler geografiska platser än den danska och den pakistanska (som representeras av hans far). Hassan berättar i sin bok om att familjen bodde tillsammans i Tyskland, innan de flyttade till Danmark. Denna geografiska plats får inte samma egenskap av att vara identitetsskapande som den dikotomi som det blir mellan en Dansk och en Pakistansk identitet. Detta tolkar jag som att den pakistanska identiteten tilldelas en annorlundahet som inte enbart har med nationsgränser att göra, men med föreställningar och tillskrivelser till något *bestämt* främmande. Nilsson skriver om detta som ett fenomen med litteratur som kategoriseras som invandrarlitteratur och visar hur invandrarlitteratur snarare är ett koncept, än en hänvisning till just författare som har invandrat, då till exempel tysk eller fransk litteratur inte kategoriseras som invandrarlitteratur (Nilsson 2010).

²³ <http://www.litteratursiden.dk/anmeldelser/brun-mands-byrde-af-hassan-preisler>

²⁴ <http://www.litteratursiden.dk/anmeldelser/brun-mands-byrde-af-hassan-preisler>

'Lille sorte Sambo' og jeg gik hånd i hånd de første år af mit liv. Min dagplejemor Lilly plejede at læse netop den bog højt (jeg mindes ikke, at hun nogensinde læste andet for mig, men det har hun måske gjort), inden jeg skulle sove til middag – en seance, der som regel endte med at Lilly blundede lidt, mens jeg lå og kiggede på stablen af pandekager, som lille sorte Sambos mor bager af smørret fra tigrene.²⁵

Texten är tagen från samma recension och visar en tydlig positionering av avsändaren i förhållande till Hassan. Här skriver recensenten sig in i en gemenskap som konsumerar den bok som Hassan parodierar sig själv som representant för. Hassan placeras i boken, vad vi med sällskap av bell hooks kan se som ett sätt att göras möjlig i positionen som den Andra; möjlig att konsumera och lägga beslag på av den *konsumerande* positionen (hooks 1992:24). Där Hassan placerar sig i boken placerar sig recensenten sig alltså som betraktare av boken, som har tillfört något i form av fiktion, njutning och spänning, med referenser till sin barndom där *Lilla Svarta Sambo* fyllde samma funktion. Detta innebär ett avståndstagande, som tar ytterligare ett steg när fortsättningen gör Hassans bok, till ännu en historia att se in i; en berättelse att upptäcka.

35 år senere modtager jeg en bog til anmeldelse, som umiskendeligt ligner den lille gule bog om Sambo. Forsiden prydes i hvert fald af en fyr, der har iklædt sig samme mundering som Sambo, ja, selv den grønne paraply har han husket. Men så rækker ligheden heller ikke længere, for fyren, der lyder navnet Hassan, er nemlig slet ikke sort som Sambo.

Nå, men når Hassan, som altså samtidig er bogens forfatter, nu ikke er sort som Sambo, hvad er han da så? Ja, se det er faktisk hele humlen. For Hassan har nemlig selv sit hyr med at få defineret hvem og hvad han er – og om det handler romanen "Brun mands byrde".²⁶

Det föregår kanske ganska självklart att en mottagare (och framför allt en recensent) ska läsa en bok, och därmed på ett sätt alltid bli en konsument av boken. Men jag menar ändå att det finns skillnad i att recensenten förmedlar Hassans bok som handlande om en inblick från en annan i hur det är att vara i dennes ställe (i detta tillfälle Hassan), istället för att till exempel förmedla boken som handlande om en mer allmän svårighet i att finna en identitet, något som också kunde gälla för recensenten. Istället förstås Hassans skildring som en bok handlande om svårigheten i att definiera sig själv, eller att veta vem en är. Inte en bok som handlar om kontexter som förväntar

²⁵ <http://www.litteratursiden.dk/anmeldelser/brun-mands-byrde-af-hassan-preisler>

²⁶ <http://www.litteratursiden.dk/anmeldelser/brun-mands-byrde-af-hassan-preisler>

olika saker av olika kroppsliga representationer med olika historia utan en bok om hur det är att vara Hassan. Att identifiera vem Hassan är blir vidare något som handlar om att markera sig med nationell tillhörighet. Det blir därför inte ”tillräckligt” att kunna bemästra de olika roller som förväntas av en. Det sökes en essens.

Her er tale om et af de efterhånden helt almindelige tilfælde, hvor man - hvis man vel at mærke vil! – kan gøre sig tanker om, hvor virkeligheden slutter og fiktionen tager over - eller er det omvendt?! I dette konkrete tilfælde tillader denne anmelder sig at mene, at fiktionselementet mest er funderet i den stakåndede og meget velfungerende stil, da det er min klare opfattelse, at indholdet er rent biografisk. Men jeg kan jo tage fejl.²⁷

Här (samma recension som tidigare) finns ett intresse och ett sökande efter Hassans roman som varande autentisk. Att förstå och förmedla verket på detta sätt, blir ett möjliggörande av att vidare skapa distans och konsumera Hassan och *Brun Mands Byrde*, likt resonemanget ovan visar.

Hassans historie er i sig selv næppe enestående – men det er til gengæld hans måde at servere den på! Der er smæk for skillingen, sten-sikker sproglig stil og ægthed i udtrykket. En vigtig stemme har opløftet sig. Og 'Lille sorte Sambo' har fået en ven i min bogreol.²⁸

Tydligare blir det i denna mening, när samma recensent aktivt placerar Hassan vid sidan av *Lilla Svarta Sambo* och därmed positionerar och tilldelar Hassan identiteten av den Andra.

Reportage av Yahya Hassan ur *Politiken* dec. 2013

Vi skulle egentlig have mødt hinanden et par gange ind imellem. Først på Gyldendal for at se bøgerne komme fra trykken. Men han ringede og aflyste, kort efter at vi skulle have mødtes. Han kom heller ikke et par dage senere på kriminalforsorgen, hvor han skulle til møde med sin sagsbehandler på grund af den betingede dom, han fik tidligere på året, for forsøg på væbnet røveri i en SuperBrugsen i Aarhus sammen med sin fætter. Han ringede til sagsbehandleren, mens jeg sad i receptionen, og meldte sig syg. I stedet dukkede der senere på ugen en invitation op til receptionen. 350 mennesker deriblandt Klaus Rifbjerg og Jørgen Leth er blevet inviteret personligt. Hanne-Vibeke Holst er kommet tidligt til Forfatterskolen, hvor der er dækket op med vin, øl og små Summerbird-flødebolle.²⁹

Utdraget är en beskrivning av ett möte journalisten hade bestämt med Yahya, men

²⁷ <http://www.litteratursiden.dk/anmeldelser/brun-mands-byrde-af-hassan-preisler>

²⁸ <http://www.litteratursiden.dk/anmeldelser/brun-mands-byrde-af-hassan-preisler>

²⁹ <http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2169134/da-yahya-hassan-blev-digter/>

som Yahya avbokat, och i samma veva beskrivs andra begivenheter Hassan borde - men inte har - dykt upp till. Begivenheten journalisten istället har blivit bjuden på är på Yahyas skola Forfatterskolen. Berättelsen om Yahyas tidigare liv förstås i samband med rån, och en "betinget dom", vilka också sammankopplas med Yahya som autonom och ovillig att inrätta sig efter auktoriteter. Detta sätts i sammanhanget i relation till en kontext där några av de största danska författare nämns, samt luxuösa symboler som alkohol och choklad från Summerbird³⁰. Yahyas författaridentitet blir därmed sammankopplad och förstådd i dikotomin från det "andra" liv han "kommer från".

Recension av *Yahya Hassan* ur *Politiken* juni 2013

*Det er sjældent, at man har fornemmelsen af en bog, der brænder mellem hænderne på én. Men det havde jeg ærlig talt, da jeg fik overrakt konvolutten med Yahya Hassans digtsamling, helt varm fra forlaget. Sjældent (om nogensinde?) har en ny dansk lyrikdebut fået så megen medieomtale, før den overhovedet er udkommet.*³¹

Texten är från en recension av Yahyas diktsamling. Objektet (boken) recensenten ska förmedla en uppfattning om, beskrivs som ett objekt "der brænder mellem hænderne på én". Denna känsla förklaras i relation till den uppmärksamhet Yahya har fått.

Ahmed synliggör hur bestämda kroppar har tillgång till att reproducera en gemenskaps föreställning om något positivt, medan andra kroppar inte förmår att ingå i denna (re)produktion (Ahmed 2011). Det vill säga att kroppar har begränsad tillgång till gemenskaper utifrån vad dessa kroppar är symboler för. Det betyder också att objekt blir "lästa" och därefter tilldelade dess "plats" i gemenskapen och dess möjlighet för vad för tillhörighet objekten tilldelas, via dess "förmåga" att väcka bestämda känslor. Diktsamlingen *Yahya Hassan*, som blir läst via dess paratexter, där identiteten och individen Yahya Hassan spelar en stor roll "bär" enligt denna text, på förmågan att brinna, vilket jag tolkar som något farligt, hotande och okontrollerbart, men samtidigt lockande, spännande och förförande. Det är alltså dessa känslor som ska kopplas ihop med Yahya och dennes verk, för att det ska mottas som något

³⁰ Ett danskt populärt företag som tillverkar exklusiv choklad

³¹ <http://politiken.dk/kultur/boger/ECE2102413/yahya-hassans-digte-er-fylt-med-ild-og-nyskabelse/>

positivt och igenkännbart i den kontext recensenten befinner sig i/skapar. Det vill säga att det är mottagaren av Yahyas texter och identitet som definierar och avgör dess värde och *hur* dess värde *blir till* ett värde/kapital. Tydligare blir det i recensentens fortsättning på texten:

*Følelsen af ild og brand fortsætter inde i bogen.*³²

Ahmed menar alltså att en kan förstå kroppar och objekt, som möjliga ytor, varpå bestämda känslor projiceras eller misslyckas med det samma. Och dessa processer har jag synliggjort som ett görande där vissa kroppar blir en del av gemenskapen, i sitt görande av de positiva känslor, som samma gemenskap känner igen och vill reproducera. Denna process kräver alltså en form av igenkännande, en gemensam förståelsevärld, i vilken objekten blir antagna och reagerade på, enligt de rådande föreställningarna om dessa. Smith förstår hur en text ges sin mening och blir verklighetsskapande, då läsaren i dennes förståelse *ger* den sin mening (Smith 1999:79-80). Med Ahmeds resonemang är det texten som objekt som möjliggör en spännande utgångspunkt för analys. Vi kan alltså förstå objekt som bärande på känslomässiga attribut, eller som *möjliga* bärare av känslomässiga attribut, och texten som något vilket *ges* mening med utgångspunkt i mottagarens kontext och situation. Om boken, i citaten ovan, blir ett analyserbart objekt, har vi att göra med ett objekt, som i detta fall, bär på möjligheten att skapa känslor av ”ild og brand”. Vidare fortsätter samma avsändare:

Vi hører om skolebrand, flagbrand, bilbrand, reelle eller i truslens form. Vi har at gøre med et lyrisk jeg, der »sætter ild til ordene« og ser væk, mens »de lider«.

³² <http://politiken.dk/kultur/boger/ECE2102413/yahya-hassans-digte-er-fylt-med-ild-og-nyskabelse/>

Det er muligt, at ordene lider under Yahyas voldsomme behandling, men i så fald er det lidelse af den glødende, produktive slags, hvor det danske sprog bliver pint til at kunne noget, vi ikke vidste, det kunne.³³

Texten lyckas erbjuda denna mottagare av Yahyas text möjligheten att väcka de känslor den gör i kraft av att denne uppfattar Yahyas ”voldsomme behandling”, som tilldelas sitt värde när det blir omvandlat till en ”lidelse af den glødende, produktive slags” som resulterar i något positivt för det danska språket. Tydligare blir det nästan i nästa stycke, där samma avsändare kan förstå Yahyas ord och förvandlar dem till de känslor de väcker hos henne, med hjälp av en historia *från* något negativt med en utveckling *till* något mer positivt (som elev på författarskolan).

Vi får historien om Yahya Hassans liv fra tidlig barndom med faderlig vold over teenageår med anbringelse og kriminalitet, frem til digterens aktuelle situation som forfatterskoleelev i fortsat kontakt med kriminalforsorgen.³⁴

Som mottagare av denna recension, måste Yahyas berättelse förstås som främmande, våldsam och som med en positiv utveckling för att uppfatta de starka känslor recensenten uttrycker i föregående citat; ”...lidelse af den glødende, produktive slags, hvor det danske sprog bliver pint til at kunne noget, vi ikke vidste, det kunne”. För att bli en del av recensentens gemenskap och förstå det positiva förhållande till Yahyas bidrag till det danska språket, skal alltså historien om Yahya kunna identifieras som varande på ett bestämt sätt och sedan blivande något annat. Autentisk lidelse och ”voldsom behandling” blir en viktig del i att förstå *värdet* av Yahyas ord. Detta styrker Nilssons resonemang med det främmande som tilldelas en förväntan om att vara autentisk och därmed blir fascinerande (Nilsson 2012). Resonemanget går även att vidaretolka utifrån Frows genrebegrepp. Frow förstår genre som det sociala mellan text och mottagare, som organiserar verket och tilldelar det en plats varifrån det kan förstås, ges mening och därmed fungera som verklighetsskapande språklig praktik

³³ <http://politiken.dk/kultur/boger/ECE2102413/yahya-hassans-digte-er-fylt-med-ild-og-nyskabelse/>

³⁴ <http://politiken.dk/kultur/boger/ECE2102413/yahya-hassans-digte-er-fylt-med-ild-og-nyskabelse/>

(Frow 2006:18). Det vill säga att skapandet av Yahya i en bestämd genre, också är med till att skapa verklighet om den identitet som Yhaya representerar.

Når vi senere i digtet hører, at Al-Jazeera transmitterer »HYPERAKTIVE BULLDOZERE OG FORTØRNEDE KROPSDELE«, er der også fuldt knald på de lyriske virkemidler; besjælingen af bulldozere og kropsdele; sammenstødet mellem en mellemøstlig virkelighed (bulldozere) og dansk pædagogjargon (hyperaktiv).³⁵

Annorlundaskap förstås alltså som ett kapital då en berättelse från en *bestämd* position har erbjudit en inblick i dennes verklighet, möjlig att åskåda och *konsumera* (hooks 1992). I citatet ovan manifesteras recensentens förståelse av Yahya som annorlunda i ett tydliggörande av vart Yhahya *kommer från* eller är en *blandning av*. Historien om Yhaya blir en del av hur texten och berättelsen av densamme blir mottaget. Men, som även identifierat tidigare, är förståelsen, eller *meningen* i hur detta blir förmedlat, beroende av en förståelse av denna historia som annorlunda och främmande. I samma veva som Yahya tilldelas en form av kapital bundet till sin framställning som annorlunda, kan denna analys synliggöra hur detta kapital är definierat av recensenten som kan läsa det som annorlunda. Att vara i positionen där detta identifieras som annorlunda och att vara en mottagare som identifierar sig i att vidare uppfatta recensentens text som igenkännande, tilldelas även *den* en position av status. Alltså kan tillhörighet i och med recensentens förståelse, tolkande och de *känslor* denne uttrycker i sitt mottagande av Yhahyas text, identifieras som en gemenskap av status, tilldelad genom att identifiera dennes text som uttryck för något främmande. Det vill säga att det ”kapital” annorlundaskap kan tilldela positionen som annorlunda också blir ett kapital för den som kan identifiera och definiera det *som* annorlunda.

Yahya beskriver sin sindssygt hårde barndom ganske usentimentalt. Alligevel, eller netop derfor, er der digte, der får mit moderhjerte, og måske også mit lillepige hjerte, til at bløde.³⁶

Jag fortsätter med ett citat från samma recensent av Yhahya Hassans diktsamling. Här blir både Yahya och avsändaren av denna text könade och därmed producerade och reproducerade enligt könade logiker. Men jag vill också mena att det i samma linje

³⁵ <http://politiken.dk/kultur/boger/ECE2102413/yahya-hassans-digte-er-fylt-med-ild-og-nyskabelse/>

³⁶ <http://politiken.dk/kultur/boger/ECE2102413/yahya-hassans-digte-er-fylt-med-ild-og-nyskabelse/>

som vad Scott mfl. har identifierat som könade processer av nationalitetsskapande (Jmfr. Scott 2011, Edwards 2009), går att synliggöra kön som en faktor som gör Yahya igenkännbar i den nationella kontexten. Alltså; detta uttryck skapar möjliga identifikationer och därmed inkludering i avsändarens gemenskap enbart om dikotomin man/kvinna är en sanning, samt om Yahyas historia upplevs som en berättelse om en ”sindssygt hård barndom”. Utöver hur kön blir använt i nationsskapande där bestämda könsliga uttryck fungerar belönande i den nationella gemenskapen, vill jag mena att recensenten använder kön *som dikotomi* för att skapa en distans mellan sin egen identitet och Yahyas identitet. Könade föreställningar kan alltså fungera som markörer eller ramar, för att befästa föreställningar om det främmande. Kön blir därmed ett effektivt uttryck för förtydligande av gränser, då kön är en befäst, internaliserad verklighet i rådande diskurser.

5.7 Identitet som gemenskap- identitet som individ

Jag skriver med förståelsen av texten som i behov av verklighetsförklaringar i avsändandet och mottagandet av texten, som är i behov av identifikation från båda parter för att ge texten en mening. Detta tåls att upprepas, då jag menar att det synliggör och ger en förståelse av texten som något som *blir till* i relationer, något som är väsentligt för att förstå premisserna för min analys. Sanningar och verkligheter är inte i och med det statiska, utan också något som kan förstås som framförhandlade i processer av makt och hierarkiska ordningar som slåss om att befästa och vinna tolkningsföreträde i diskurser. Det innebär också att sanningar kan ändras och nya verkligheter uppstå, detta *för att* den verklighetsskapande processen mellan avsändare, text och mottagare är relationell. Därför är det relevant att studera och framhäva litteraturens makt i förhållande till hur människor organiserar och väljer, i allt från politik på ett institutionellt plan till hur människor inrättar sig i en vardag.

Känslor kan förstås som ”fastklistrade” vid bestämda objekt, som vidare har möjlighet att vidreproducera dessa känslor. Sarah Ahmed har använt denna förståelse för att visa hur känslor kan störa, eller vara med till att skapa ramar för gemenskaper (Ahmed 2011). I läsandet av mitt analysmaterial uppfattar jag att känslor är på spel på olika sätt i skapandet av gemenskap. I följande text kan känsla förstås som tillhörande en gemenskap avsändaren skriver sig utanför, i det att ”viet” avsändaren skriver sig in i,

inte är ett vi som tillhör det som Yahya tillför viet, som har synliggjorts som nationellt markerat via bland annat ”det danske sprog”. Som ovan analys visat blir det främmande tilldelat ett kapital som jag uppfattat som blivande en möjlighet för gemenskap på den definierandes premisser. Vilket kan förklaras som när textens symboler och tecken på erfarenhet och identitet blir igenkänd och identifierad.

Reportage om Yahya Hassan ur *Politiken* dec. 2013

»Jeg er ikke ude på at gøre alle til ateister, til danskere eller assimilere dem. Jeg er ude på at få dem til at forstå, at der også er plads til os andre«, siger han.»Hvis du inviterer mig ind i din stue, kan jeg ikke bare komme ind og rykke sofaen til et andet hjørne. Du har så samtidig som vært en pligt til at servere en kop kaffe og måske spille noget musik, jeg kan lide. Men det er da min opgave som gæst at passe ind i stemningen og bidrage med noget til samtalen. Det, muslimerne ikke kan finde ud af, er at acceptere folk, der er anderledes end dem. De vil omvende alle. Det er jo ikke det, jeg er ude på»³⁷

Texten är en intervju med Yahya från et av reportagen av den samma. Det intressanta med meningen är att analysera vad det är för gemenskaper Yahay skriver sig in och ut ur, och vem som är en föreställd mottagare, samt hur identiteten Yahya används i sin position. ”Dem” i utdragets första mening, blir i sammanhanget de främmande, som är gäster. Med tidigare konklusioner från min analys, kan denna position tolkas som den Yahya erbjuder en inblick, i; det är den identiteten Yahya representerar. Men som analysen också tidigare visat, är det inte detsamma som att det är denna identitet Yhaya tilldelas som *att vara*. Yahyas röst i denna text använder en identitet för att förstärka en poäng. Identitet som utgångspunkt för förändring kan användas som ett tillvägagångssätt för att förmedla och avspegla en materiell effekt av maktstrukturer (Moya 2006:97). Det som *händer* i Yahyas uttalande är att identiteten definieras efter ett beteendemönster, vilket följer föreställningar och strukturer enligt den liberala identitetsförståelsen logik (Brown 2008). Det blir alltså inte omständigheterna som i detta fall förklarar identiteten, utan ett beteende och ett tankemönster, hänvisat till en bestämd identitet. Samtidigt blir identiteten Yhaya i denna kontext den handlande; subjektet som kan förklara *hur* muslimerna *är*.

³⁷ <http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2169134/da-yahya-hassan-blev-digter/>

Att vara en röst i en text, menar Lee alltid är att bli den Andra (Lee 2014:128). Förändringspotentialen i en text och i varandet av att bli den Andra beror på hur texten förhåller sig till likhet och skillnad i processer påverkade av begär och fantasi. Yhaya har visat sig tillgänglig, värdefull och begärd via en representation av det främmande *och* via sin möjlighet att frånskrivas det främmande. *Konsumtionen* av Yahya vill jag i denna kontext tolka som en form för begär, med identiteten Yahya som objekt för begäret. Begär som känsla kan med Ahmeds förståelse göra Yahya till ett objekt med möjlighet för att reproducera detta begär. Huruvida identiteten Yahya förhåller sig till likhet och skillnad kan alltså förstås som möjligheten för att användandet av identitetens position kan bli möjlig som utgångspunkt för förändring. Enligt min analys förhåller sig identiteten Yahya till förändring i förhållande till den position Yhaya tilldelats med ett avståndstagande till den identitet han föreställs representera. Eller; det Yahya blir en representant för tar avstånd till det ”olika” som skillnaden mellan muslimer och dem som blir ”värdar” i metaforen ovan skildrar. ”Värdarna” kan jag inte kan tolka som annat än ett uttryck för något markerat med danskhet. För mottagare som identifierar sig som en del av denna gemenskap blir olikhet i förhållande till det danska något negativt. För mottagare som *inte* kan tillslutas denna gemenskap, men istället till den olikhet som texten manifesterar, blir olikhet ett *aktivt görande*.

6. Avslutande reflektioner

Till sist vill jag tillåta mig reflektera över analysens resultat och hur jag tolka dessa, och framhäva poänger jag menar viktiga för vidare samtal.

I analysen av texterna om författarna Yahya Hassan och Hassan Preisler vill jag uppmärksamma identifierade begrepp, vilka jag menar inramar och fångar upp det viktigaste från analysen i förhållande till vidare forskning.

6.1 Kapital och annanhet

Både Yahya och Hassan tilldelas intresse och värde för sina verk genom att bli identifierade som annorlunda och exotifierade. Detta manifesterades genom en konsumtion av deras böcker, med föreställningar om vad dessa *bidrar* med. Denna

tendens synliggör en utgångspunkt där *det som redan är där* får tillgång till något mer, något annorlunda i och med konsumtionen av dessa texter. Det vill säga att det Yahya och Hassan representerar *inte* är en del av utgångspunkten. Vidare har jag synliggjort detta som resulterande i en form för avståndstagande mellan vad dessa författare tilldelas att representera och en position med makten att definiera författarnas annanhet.

Innan genomförandet av denna studie förväntade jag mig att identifiera hur författarna tilldelades ett kapital på grund av att representera den Andra och *det andra*. Vad jag också kunde identifiera i mitt material var att rösten som definierar eller *upptäcker* det annorlunda, också tilldelas ett kapital.

Vijay Prashad (2000:112) skriver om makt och skillnad, och menar att det finns en koppling mellan dessa; nämligen att den med makt definierar skillnaden. Utifrån denna premis för skillnad är det för mig nästan en omöjlighet att se hur skillnaden därmed inte kan bli laddad med förväntningar och föreställningar på *hur* skillnaden ska se ut, då den blir definierad utifrån att *göra* något för positionen med makt. Detta innebär även att ge representationen för den annorlunda en *plats* att vara annorlunda från. I min analys identifierade jag att det i förhållande till Yahya Hassan och Hassan Preisler hände något med vad dessa förväntades representera i samma process, där de blev representanter. Definitionsmakt till att tolka hur dessa identiteter ska bli förstådda visar sig styrda genom föreställningar och begär i förhållande till vilka de har möjlighet att bli i den givna kontexten. Positionerna dessa tilldelas fungerar vidare enligt värden och logiker som det Yahya och Hassan kommer att representera, inte står för. Detta har jag förstått med utgångspunkt i Browns problematisering av identitetspolitik (Brown 2008). Problematiseringen belyser det motsägelsefulla i att erkänna – och erkännas – som exkluderad, men samtidigt använda de normer *som* exkluderar, som måttstock för upprättelse (ibid. 43). Med avstamp i detta har jag kunnat identifiera hur den identitet dessa två författare tilldelas misslyckas med att representera den position de föreställs representera. Detta har framförallt blivit tydligt i analys av hur Yahya blir förstådd och vad det är denna identitet blir uppskattad och värderad för. Det är tecknandet av en identitet, som tar avstånd från ”unge, kortklippede og hadefulde mænd styrer gaderne i disse ghettoer, driver rundt, på kontanthjælp, normløse, ligeglade og fuck dig”³⁸, i och med att hylla

³⁸ <http://www.bt.dk/danmark/laes-hele-digterens-historie-yahya-hassans-kamp>

representanten för detta (Yahya) som ”skudt ud af ghettoen i Aarhus V. kom han med sin vrede og sønderlemmende kritik af parallelsamfund og imamernes 'påbud' og 'forbud' på avisernes forsider”³⁹. Samma uttryck finns att identifiera när det kommer till Preisler, som också blir distanserad från det han föreställs representera: ”Hassans historie er i sig selv næppe enestående – men det er til gengæld hans måde at servere den på!”⁴⁰. Hassans historia får ett värde genom att den presenteras på det sätt han *kan* presentera den på. Vilket analysen har visat är ett sätt där Hassan blir identifierbar och identifierad som en del av gemenskapen i form av uttryck via kön, klass och en förståelse av individualitet, som de båda författarna tilldelas.

Jag har tolkat positionen som identifierar och inramar det främmande, som en position i vilken det tilldelas makt. Dels genom att vara en del av att ”avslöja” eller inbjuda - och bjuda på – det främmande och exotiska, men också genom att porträttera det främmande som kommande från en identitet som förståelig utifrån normens premisser för talang och individuell ”förmåga”. Den sista poängen menar jag är den som tillför mest från min analys. Den möjliggör en syn på en bestämd representationslogik som varande ett reproducerande och definierande *inom* och *av* rådande maktstrukturer. Det kapital som tilldelas den Andra i egenskap av att vara den Andra, visar sig på detta sätt vara ett kapital som på flera sätt kan identifieras som tilldelat *beskådaren* och *konsumenten* av den Andra.

6.2 Identitet som utgångspunkt för förändring

Det finns många argument för att identitet kan fungera som en utgångspunkt för förändring och ett synliggörande av maktpositioner som resultat av en social organisering (Moya 2006:96). Att använda identitetspositioner och föra identitetspolitik, är därför att använda *positioners* vara, utifrån den plats denne tilldelats. Att bli eller inta positionen som den Andra kan genom litteratur därför bli en utgångspunkt för förändring genom att utmana och *göra* begär och olikhet till möjlig politisk mobilitet (Lee 2014:17). Att möjliggöra identiteten som politisk mobil, alltså användbar som utgångspunkt, handlar om att inte förstå identiteten som ett

³⁹ <http://www.bt.dk/danmark/laes-hele-digterens-historie-yahya-hassans-kamp>

⁴⁰ <http://www.litteratursiden.dk/anmeldelser/brun-mands-byrde-af-hassan-preisler>

varande men som ett *blivande*. Eller med Browns begreppsanvändning; att skapa en *vilja* utifrån en position med utgångspunkt i rådande maktstrukturer, i motsättning till att skapa en identitetsförståelse baserad på beteendemönster eller handling *som* annorlunda i förhållande till en vedertagen ”standard”. Att representera den Andra verkar, enligt min analys, vara förbundet med den som betraktar och den som har *möjlighet* att betrakta, vilket är förenat med makt och definition. Detta i en process där den Andra inte blir förstådd i relation till social tillblivelse, utan som statisk position och inte som den *situation* jag vill mena att den är. Identitetspositionerna resulterar i att positionen som den Andra blir konstant hänvisad till sin annanhet och sitt varande som representant för detta, vilket genom negation (Hall 1997) skapar den definierande identitetspositionen som med större diversitet och därmed även större handlingsutrymme.

I min analys har jag sett ett intresse av identiteter, där fokus har varit på just identiteten och det identiteten har erbjudit i förhållande till inblick och förståelse för en annan verklighet än vad texterna skrivna om dessa identiteter upplever som ”normal” i en dansk kontext. I analysen av Hassan menade jag att det kunde finnas en förståelse av kritik eller medvetenhet om strukturer i det författaren skrivit, som dennes identitet har blivit en produkt av, men att denna möjlighet behöver bemötas med annat än referenser och förståelser av *identiteten* Hassan för att fungera som kritik med förändringspotential.

6.3 Representation i litteratur

Att representera är något jag i mitt material har jag förstått som en form för assimilering i form av behov för att skapa representanter utifrån existerande föreställningar i en rådande förståelseram i förhållande till både representation och identiteten som författare. Att kunna representera och att kunna definiera vem som representerar visar sig därför vara förenat med processer som skapar tillhörighet och gemenskap. Dessa processer är grundade i föreställningar om vilka objekt som är möjliga att höra ihop med bestämda berättelser. Vidare får berättelserna konsekvenser för *hur* och *vem* som blir möjlig del av (nationella) gemenskaper. Jag kan därför tillsluta mig Lees mening om att litteraturen måste fungera som ett öppet forum för ovälkomna begär (Lee 2014:18), alltså ett forum där föreställningar om vilka objekt som är möjliga för bestämda gemenskaper inte blir bekräftade av den definierade

positionen, utan utmanade av de objekt som är ”omöjliga” som en del av gemenskapen.

6.4 Litteraturens görande

Resonemanget kan kopplas till Olssons förståelse av att behöva inta en identifierad och förståelig position att tala och skriva från, för att ge mening åt den verklighet som produceras och blir mottagen (Olsson 2004). Detta vill jag använda som argument och förståelse för varför det blir viktigt *vem* vi erbjuds läsa i ett litterärt landskap och *hur* vi erbjuds möjligheter att läsa det, då det avspeglar *vad* vi vidare kan föreställa oss i förhållande till identitet, representation och verklighet. Detta för att litteratur *gör* något och har därför också möjlighet för att *göra något annat* med den kontext den opererar i. Häre ligger litteraturens förändringspotential, som jag vill framhäva som lika viktig *som* litteratur, som i texter *om* denna litteratur, alltså i ett mottagande av litteraturen. Litteratur bör därför inte mottas som något som ”bara är”, ska få lov att ”bara vara”, eller med tron om att de som vi erbjuds läsa är en representation av det ”bästa” i tron om att litteraturens *värde* fungerar ”objektivt”. Jag hoppas att jag med denna studie har visat vad litteraturen gör och kan göra och att som mottagare, är vi ständigt aktiverare av texter och gör därför även något med den litteratur vi läser.

Litteratur:

Ahmed, Sara, *Vithetens Hegemoni*, (övers. Amelie Björck, Patricia Lorenzoni, Maria Åsard) Hägersten: Tankekraft 2011

Albertsen, Anita Nell Bech ”Mellem samfundsnassere, ofre og mønsterindvandre”
Indvandaren i Dansk Film og Litteratur s. 163-198 Hellerup: Spring 2013

Alcoff, Linda Martín, Satya P. Mohanty ”Reconsidering Identity Politics: An Introduction” *Identity Reconsidered* s. 1-9 (red. Alcoff, Mohanty) New York: Pavgale Macmillan 2006

Anderson, Benedict *Imagined Communities* London: Verso 2006

Bal, Mieke *Traveling Concepts in the Humanities* University of Toronto Press 2002

Burcar, Veronika ”Unga mäns brottsofferberättelser. ’Svenskar’ och ’invandare’ som retoriska resurser” *Andra Män* 81-99 Malmö: Gleerups Utbildning AB 2012

Butler Johnella E. ”African American Literature and Realist Theory: Seeking the ’true-true’” s. 153-171 (red. Alcoff, Mohanty) New York: Pavgale Macmillan

Butler, Judith i *Krigets Ramar- När är livet sörjbart?* (övers. Karin Lindeqvist) Hägersten: Tankekraft

Catomeris, Christian ”’Svartmuskiga bandittyper’ - Svenskarna och det mörkhåriga”
Orientalism på Svenska Stockholm: Ordfront 2005

Eduards, Maud, *Kroppspolitik: om Moders Svea och andra kvinnor*, Stockholm: Atlas Akademi 2007

Frank, Søren & Mehmet Ümit Nefci *Indvandaren i Dansk Film og Litteratur* Hellerup: Spring 2013

Frow, John *Genre* London: Routledge 2006

Genette, Gerard *Paratexts- Thresholdes of interpretation* Press Syndicate of the University of Cambridge 1997

Gottzén, Lucas & Rickard Jonsson "Goda män och andra män" *Andra Män* s. 7-24 Malmö: Gleerups Utbildning AB 2012

Hall, Stuart, *Representation – cultural representations and signifying practices*, Stuart Hall (red.) London: SAGE, London 1997

Hassan, Yahya, *Yahya Hassan*, København: Gyldendal 2013

hooks, bell "Eating the Other" s. 21-41 *Black Looks- race and representation* New York: Routledge 1992

Lazarus Niel *Marxism, Modernity and Postcolonial Studies* Cambridge University Press 2002

Lee, Mara *När Andra Skriver- skrivande som motstånd, ansvar och tid* Munkedal: Glänta Produktion 2014

Letherby, Gale *Feminist research in theory and practice* Buckingham: Open University Press 2003

Moya, Paula M. L. "What's Identity Got to Do With It? Mobilizing Identities in the Multicultural Classroom" s. 79-96 (red. Alcoff, Mohanty) New York: Pavgale Macmillan

Nilsson, Magnus *Den Föreställda Mångkulturen* (2010)

Olsson, Annika *Att ge den andra sidan röst* Stockholm: Atlas 2004

Preisler, Hassan *Brun Mands Byrde*, København: Lindhardt og Ringhof

Scott, Joan Wallach, *Slöjans politik*, (övers. Sarah Clyne Lundberg) Hägersten:
Tankekraft 2010

Smith Dorothy E. *Writing the Social- critique theory and investigation*, University of
Toronto 1999

Smith, Dorothy E. *Institutional Ethnography. A sociology for people*, Oxford: Alta
Mira Press 2007

Vijay Prashad *The Carma of Brown Folk*, University of Minnesota 2000

Wendy Brown ”Att hålla fast vid sin skada” (red. och övers. Leila Brännström,
Henrik Gundenäs) 35-73 Stockholm: Atlas 2008

Yuval-Davis, Nira *The Politics of Belonging – intersectional contestations*, London:
SAGE 2011

Nätreferenser:

Sökt på d. 26.05.2015

Edenheim Sara <https://feministisktperspektiv.se/2015/03/24/har-detta-med-det-nyliberala-universitetet-att-gora/>

Martinsson Lena, Paulina de los Ryes

<https://feministisktperspektiv.se/2015/03/05/har-gar-en-djup-skiljelinje-mellan-oss/>

Sökt på d. 25.01.2015:

www.hassanpreisler.dk

<http://www.b.dk/boeger/jeg-elsker-jer-ikke-foraeldre-jeg-hader-jeres-ulykke>

<http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2169134/da-yahya-hassan-blev-digter/>

<http://politiken.dk/kultur/boger/ECE2102413/yahya-hassans-digte-er-fylt-med-ild-og-nyskabelse/>

<http://www.forfatterweb.dk/oversigt/preisler-hassan/brun-mands-byrde>

<http://politiken.dk/kultur/boger/ECE1985888/klingende-skaeg-og-skarpe-debutroman-revser-godhedsindustrien/>

<http://www.b.dk/boeger/denne-her-bog-er-ikke-for-integrationsarte-sjaele>

<http://www.bt.dk/danmark/laes-hele-digterens-historie-yahya-hassans-kamp>

<http://www.litteratursiden.dk/anmeldelser/brun-mands-byrde-af-hassan-preisler>